

KATOLSK
KIRKEBLAD
NR. 1 - 2015

ST. OLAV

Velsignet pinse

- Medlemsregistrering s. 2
- Ordenslivets år s. 4
- Hellige Olav s. 20
- Ministrant-NM s. 24

Medlemsregistersaken

Av Lisa Wade, fungerende administrativ leder
i Oslo katolske bispedømme

Medlemsregistersaken har vært en stor belastning for oss alle de siste 6 månedene. OKB var i sluttspurten på å rydde opp i medlemsregisteret da politiet innledet etterforskning mot bispedømmet.

Grunnlaget var en anmeldelse fra en ansatt i bispedømmet og fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Etterforskningen retter seg mot bispedømmet som organisasjon, mot biskop Bernt I. Eidsvig og mot bispedømmets økonom. Alle disse har status som siktede i politisaken. Siktelse betyr at det etter politiets oppfatning er skjellig grunn til mistanke om straffbart forhold, og innebærer blant annet at de som er siktet har bestemte rettigheter under etterforskningen, for eksempel rett til å få oppnevnt forsvarere. Politiets mistanke, som etterforskningen tar sikte på å bekrefte eller avkrefte, går ut på at det kan ha funnet sted grovt bedrageri av 50 millioner kroner. 14 personer er avhørt av politiet, og en del materiale er beslaglagt.

Politiets etterforskning av saken, med ransaking og siktelsene av bispedømmet, biskopen og bispedømmets økonom, kom overraskende på bispedømmets ledelse. Vi må likevel bare ta til etterretning at bispedømmet nå står oppe i to prosesser: én politisak og én tilsynssak. Vi gjør vårt ytterste for å bistå både politiet og fylkesmannen i de undersøkelser som gjøres. Etter at vi leverte fylkesmannen en grundig rapport i midten av mars, har vi fulgt opp med å svare skriftlig på ytterligere spørsmål.

www.

Weblink til mars-rapporten:
www.katolsk.no/nyheter/2015/03/sammendrag-fra-rapporten-til-fylkesmannen

Weblink til ytterlige svar:
www.katolsk.no/nyheter/2015/05/svarbrev-til-fylkesmannen-i-oslo-og-akershus

Vil ta tid

Vi ser frem til at fylkesmannen og politiet konkluderer. Politiets konklusjon vil gå ut på at det enten tas ut tiltale eller at saken henlegges. Konklusjonen kan være forskjellig for de tre siktelsene.

Fylkesmannens konklusjon vil i utgangspunktet gå på hvorvidt pålegget fra 24. november anses som oppfylt, eller om det er behov for ytterligere avklaringer av faktum. Det er for tidlig å si når politiet og fylkesmannen kan komme til å konkludere i sine respektive saker. Uvissheten er en belastning for de siktede og de ansatte i bispedømmet, men er noe vi må leve med. Vi beklager også de påkjenninger dette innebærer for alle katolikker, og kan bare si at vi gjør vårt ytterste for å rydde opp og oppklare saken.

Det er også opp til fylkesmannen å godkjenne medlemslistene som er sendt inn som grunnlag for årets tilskudd fra det offentlige. OKB har bedt om tilskudd for ca. 108.000 medlemmer i 2014 og forventer en tilbakemelding på om Fylkesmannen aksepterer dette medlemsantallet i juni. Dette er i samsvar med tidligere praksis. Ut fra det vi vet om andelen katolikker blant store innvandrergupper, er antall katolikker i Norge utvilsomt reelt sett langt flere enn det vi har i våre register. Det er derfor fortsatt grunn til å oppfordre sine venner, familie og bekjente om å forsikre seg om at de er registrert som medlemmer i bispedømmet. Dette kan enkelt gjøres gjennom å sende en e-post til medlemskap@katolsk.no eller benytte seg av online-skjema på <https://www.katolsk.no/registrering/>.

Kritikkverdig

Som biskopen og undertegnede har uttrykt ved flere anledninger, er det beklagelig at mennesker som ikke er katolikker, er blitt registrert som medlemmer i OKB. Metoden som ble anvendt for å identifisere antatte

katolikker, oppstod for å løse et overveldende problem. Metoden var ikke betryggende, og blir ikke lenger benyttet. I organisasjoner med rask vekst er det ikke helt uvanlig at de formelle og kvalitetssikrede rutinene og retningslinjene kommer senere enn de burde. Det skjedde også i OKB, noe vi nå beklager sterkt. Fra og med oktober 2014 har OKB i sitt medlemsregister kun innført personer som vi vet er katolikker – på grunnlag av at vi har vært i kontakt med dem, og de har bekreftet dette og aksepterer å være registrert. OKB har allerede laget nye overordnede retningslinjer om registrering av medlemmer. Disse er godkjent av fylkesmannen. Vi arbeider også med å lage tydelige og gode rutinebeskrivelser til menighetene om registrering av nye medlemmer, utsending av attester, oppbevaring av dokumentasjon m.v.

Komplisert jus

Kravet om aktivt og uttrykkelig samtykke eller bekreftelse som grunnlag for innføring i medlemsregisteret ble først kommunisert til tros- og livssynssamfunnene i et rundskriv fra Kulturdepartementet i februar 2015. Tidligere har det ikke vært oppstilt klare kriterier for hvordan registrering av medlemmer skal skje, annet enn at det ifølge loven er opp til hvert enkelt tros-samfunn å benytte sine egne kriterier og prosedyrer.

St. Olav – katolsk kirkeblad

hvori opptatt «Klippen» (Midt-Norge, 1950-78), «Stella Maris» (Nord-Norge, 1950-68) og «Broen» (Landsdekkende, - 2009).

Medlemsblad for Den katolske kirke i Norge

Utgis av:
Norsk Katolsk Bispedømme
Nr. 1-2015, årgang 127
ISSN 0802-6726
Oslo katolske bispedømme tlf.: 23 21 95 00
Trondheim Stift tlf.: 73 52 77 05
Tromsø Stift tlf.: 77 68 56 04

Adresse:

Akersveien 5, 0177 Oslo
Faks: 23 21 95 01
kirkeblad@katolsk.no
www.katolsk.no/kirkeblad

Vikarierende redaktør:

Lisa Wade (LW)

Nord-Norge-kontakt:

Stiftskontoret tlf.:
77 68 42 77

Midt-Norge-kontakt:

Stiftskontoret tlf.:
73 52 77 05, faks: 73 52 87 90

Signerte artikler står for forfatterens regning.

Redaksjonsslutt: 12.05.15

Trykk: Frode Fjellberg AS
Opplag: 68 183

Gaver til bladet fra utlandet:

Sparebanken Sør
Postboks 200
4662 Kristiansand
BIC/SWIFT:
SPSONO2XXX IBAN:
NO43 3000 2275 321

Fungerende administrasjonssjef Lisa Wade under pressekonferanse den 13. mars 2015. T.v. advokat Kjell-Clement Ludvigsen. t.h. Advokat Bjørn Øiulfstad. Foto Mattis Sandblad VG-NTB scanpix

Vårt svar til Fylkesmannen dreier seg om hvordan medlemsregistrering har skjedd i perioden fra 2010 og til våre rutiner ble endret i oktober 2014. Selv om bispedømmet tar selvkritikk på metoden som ble anvendt for å identifisere en del katolikker, er ikke det det samme som å medgi at vi har gjort noe ulovlig og straffbart. Dette henger sammen med at det i store registre alltid vil forekomme feil. OKB mener loven tar hensyn til noen feilmarginer gjennom det såkalte «om lag-prinsippet». Det har i praksis fra myndighetene vært ansett tilstrekkelig at de parameterne som ligger til grunn for beregning av offentlig tilskudd, er «om lag» riktige.

OKB forholder seg til de seneste tolkninger og retningslinjer fra myndighetene når det gjelder nye registreringer. Når det gjelder hva som tidligere har skjedd, er bispedømmet opptatt av å få frem hvordan praksisen har vært. Lovverket er uklart, praksisen har variert, og vi mener OKB må vurderes i lys av dette.

OKBs oppfatning er at det etter lovens ordlyd er opp til det enkelte trossamfunn selv å definere hva som skal til for å være medlem. Når man er døpt katolikk, bosatt i bispedømmet eller er norsk statsborger og ikke medlem i noe annet trossamfunn, har det etter vårt syn vært riktig å regne

vedkommende som tilhørende Oslo katolske bispedømme. Dette har også å gjøre med bispedømmets forpliktelser i en universell kirke. Dersom for eksempel en polsk katolikk kommer hit, plikter vi å gi vedkommende et pastoralt tilbud. Etter kirkeretten er det her vedkommende har sitt formelle tilknytningspunkt til kirken. Derfor regner vi alle katolikker i vårt område som våre medlemmer. Fra og med oktober 2014 velger vi også å spørre hver enkelt om de ønsker å stå i registeret, ettersom myndighetene nå har kommunisert klart at de mener loven er slik å forstå. En god del ønsker av ulike grunner ikke å stå i registeret. Det er uansett Kirkens oppgave å gi disse et pastoralt tilbud.

Vår håndtering av saken

Vi er klar over at mange lurer på hva som skjer i saken. Det er ikke så merkelig i lys av sakens alvorlighetsgrad. Deler av media har også dekket saken tendensiøst og ensidig. Vi forstår at dette er vanskelig for katolikker, som lurer på hva som skjer. Men her må vi alle smøre oss med tålmodighet.

OKB kan ikke kommentere rykter og påstander. Vi har respekt for fylkesmannens arbeid og hverken kan eller vil føre noen dialog med offentlige myndigheter i media. Men på grunn av den store interessen for saken har

vi valgt å svare på spørsmål og være tilgjengelig når vi har overlevert våre svar til fylkesmannen. Vi ber om forståelse for at vi ikke kan kommentere siktelsene på nåværende tidspunkt av hensyn til politiets etterforskning.

Beskytte medarbeidere

Bispedømmets ledelse er opptatt av å gjøre ting riktig og å gi myndighetene all den informasjon de ber om. Vi er også opptatt av å beskytte våre ansatte. I en ekstraordinær situasjon som dette er vi avhengig av tillit til de valg som vi i ledelsen er nødt til å ta for å hjelpe OKB videre. Biskop Bernt Eidsvig har valgt å stå i stillingen som biskop og har full støtte fra Roma i dette valget. Økonomen stiller også på jobb hver dag og utfører sitt ordinære arbeid. Han har ikke, og har aldri hatt, et formelt ansvar for medlemsregistrering, og han er ikke siktet for noe som gjelder hans stillingsbeskrivelse som økonom. Arbeidet rundt opprydningen av medlemsregisteret og håndteringen av tilsynssaken ledes nå av undertegnede i samarbeid med advokat Bjørn Øiulfstad.

Vi er takknemlige for alle hilsener og støtteerklæringer som er sendt bispedømmet og ledelsen. Det gir energi og betyr mye i en krevende tid.

■

Pave Frans til ordensfolk: Lev radikalt evangelisk!

Av redaksjonen

Er vi åpne for å la oss utfordre av evangeliet? Er Jesus virkelig vår første og eneste kjærlighet slik vi lovet da vi avla våre løfter?

Dette er spørsmål pave Frans stiller verdens ordensfolk i budskapet for ordenslivets år i Kirken. Et år vi alt er inne i. Det ble åpnet 1. søndag i advent 2014 og varer like til festen for Herrens fremstilling i tempelet, 2. februar 2016.

Som alt annet går også ordenslivet i konjunkturer – noen perioder av kirkens liv har ordenslivets idealer så å si preget sin samtid - til andre tider, som vår egen, befinner klosterlivet seg heller i samfunnets randsoner.

Pave Frans siterer innledningsvis Vita Consecrata (1996 - dokument etter synoden om konsekret liv) der det står: «dere har ikke bare en ærerik historie å se tilbake på og gjenfortelle, dere har fremdeles en historie å fullføre! Se fremover, hvor Ånden sender dere for å gjøre ennå større ting» (nr. 110)

Se på fortiden med takknemlighet, altså, og på fremtiden med håp, i visshet om at der Ånden er, vil det alltid være oppgaver å ta tak i – Pave Frans oppfordrer til å leve i nå'et med lidenskap. Ingen fase av livet, ingen livssituasjon forhindrer oss i å fornye troen på Gud og løftene gitt til ham.

I Norge har søsterrådet oppfordret medlemmene til å avholde en åpen dag i hvert hus eller kloster en gang iløpet av dette året. På katolsk.no

vil det fortløpende komme oppdatert informasjon.

Hvordan står det så til med ordenslivet i kirken her til lands?

I en artikkel i St. Olav fra 2010 om kvinnelig ordensliv, leser vi at mens det samlede antall ordenssøstre i Norge har gått ned, så er klosterlivet samtidig i vekst. Mens det i 1993 var 219 søstre med løfter, var det i 2010

134, og i dag 114 dersom tallene på katolsk.no er korrekte. I tillegg til de 114 med første og evige løfter, er det 9 noviser og 9 kandidater. Elisabethsøstrens og St. Josephsøstrenes prosjekter med vietnamesiske kvinner som tas imot i Norge, trekker disse tallene opp. Men det er også andre.

I skrivende stund rapporteres det at klarissene i Larvik venter tre søstre fra India, etterhvert to til. Det er i alt 15 forskjellige klostre/kongregasjoner for kvinner i Norge.

Nå er ikke ordensliv bare et kvinnelig fenomen. Det finnes som kjent også menn i «bransjen». Per i dag, igjen med referanse til katolsk.no, er det i alt 48 ordensprester og -brødre med første eller evige løfter i Norge, fordelt på 10 ulike ordener eller kongregasjoner.

Tilsammen 6 av kongregasjonene/ordensfamiliene som fins i Norge har søstre eller brødre under utdanning.

Fremtidsutsiktene er forskjellige – noen har tilgang på nye krefter, andre ikke. For alle gjelder det uansett at de alltid er i støpeskjeen, alltid er semper reformanda som Kirken jo også er det. Dette er et hovedpoeng i pave Frans' brev i anledning ordenslivets år.

Der skriver han blant annet om viktigheten av å kjenne sin egen historie, men legger til: «Heller enn å bedrive arkeologi eller å dyrke fortiden i ren nostalgi, er vi kalt til å følge i tidligere generasjoners fotspor for å gripe de høye idealene, visjonene og verdiene som inspirerte dem, (...) Evangeliet har alltid vært det konsekrererte livs absolutte regel. Alle andre regler er ment bare å være et uttrykk for Evangeliet og en særlig måte å leve Evangeliet fullt ut på.»

Kallet er å leve Evangeliet. «Evangeliet er utfordrende: det krever å bli levd radikalt og tatt på alvor. Det er ikke nok å lese det – (selv om daglig lesning av Skriften er fundamentalt) – heller ikke er det nok å meditere over det. Jesus ber oss om å praktisere det, sette hans ord ut i praksis i våre liv.

Sammen med Benedikt XVI ber jeg dere om ikke å «slutte dere til dommedagsprofetene som hevder at ordenslivets tid i Kirken er forbi eller er meningsløst, kle dere heller i Jesus

Kristus og ifør dere lysets rustning – som Paulus maner oss til (Rom 13,11-14) – vær våkne og årvåkne.

I et samfunn som setter effektivitet, fysisk fullkommenhet og suksess høyt, og som tilsvarende ignorerer eller avviser fattige og «taperne», kan vi ved våre liv vitne om sannheten i Skriftens ord: «For når jeg er svak, da er jeg sterk» (2. Kor 12,10).

Jeg ber dere vekke verden, fordi profetien er ordenslivets særlige kjennemerke.»

Paven snakker om å leve «radikalt evangelisk», leve profetisk, som om det liv man lever var totalt meningsløst om Gud ikke fantes: «Å leve radikalt evangelisk er ikke bare for ordensfolk; det blir krevd av hver enkelt av oss. Men ordensfolk følger Kristus på en særlig måte, en profetisk måte. Fordi dere er frie, skal dere ikke gjøre regnskap for andre enn Gud, og dere har ingen annen interesse enn Gud: Profeter tar gjerne de fattiges og de maktesløses side, for de vet at Gud selv er med dem.»

Fellesskap og barmhjertighet fremheves også, og paven betoner nødvendigheten av nye «møterom», steder hvor kristen livsførsel preger relasjonene: «skap 'alternative rom' preget av Evangeliet med vekt på å gi seg selv, på broder- og søsterskap, på å ta imot og anerkjenne ulikhet, og la kjærligheten til hverandre vokse og trives -»

«Fellesskapet leves først og fremst innenfor kommunitetene i det enkelte

institutt. For å nå dette målet ber jeg dere tenke over mine hyppige kommentarer om kritikk, sladder, misunnelse, sjalusi, fiendskap – disse har ingen plass i våre hus. Den vei barmhjertigheten åpner for oss derimot er nærmest uendelig, den innebærer gjensidig aksept og omtanke, deling av felles goder både materielt og åndelig, gjensidig korreks og respekt for den svake -

Vi må også spørre oss selv om hvordan vi relaterer til personer fra forskjellige kulturer når våre fellesskap i økende grad blir internasjonale. Hvordan kan vi gjøre hver enkelt i stand til å si fritt hva han eller hun tenker, å bli akseptert med hans eller hennes spesielle gaver, og fullt ut ta medansvar?

Ikke lukk dere inne i dere selv, ikke bli sittende fast i ubetydelige småkrangler, ikke bli et gissel for egne problemer. Disse blir løst hvis dere løfter blikket og går til dem som trenger dere, hjelper dem til å løse deres problemer og forkynner Det glade budskap. Dere finner livet ved å gi liv, håp ved å gi håp, kjærlighet ved å gi kjærlighet.

Jeg forventer at alle former for konsekrert liv vil spørre hva Gud og mennesker av i dag forventer av dem. (...), og gjøre dette året til en anledning til å bekjenne egne svakheter med uendelig tillit til Gud, og få erfare hans nådefulle kjærlighet.»

La oss vandre?

Av Ewa Bivand

Våren og sommeren nærmer seg og med den valfartsesongen, i alle fall i Europa. Noen går til fots til Santiago del Compostella eller til Czestochowa, noen tar tog eller buss til Lourdes eller Fatima, noen tar fly til Roma eller det Hellige Land, og noen drar kanskje til Nidaros, Selja eller Røldal.

Pilegrimer kan ha forskjellige motiver, ikke bare religiøse, men alle er «På vei». Særlig på veien mot Santiago treffer man også mange ikke troende, som går for å ta et oppgjør med noe de bærer i sine hjerter, kanskje også med håp om å møte Gud og å møte andre mennesker på samme vei. Filmen «The Way», fra 2010 om El Camino de Santiago, med Martin Sheen i hovedrollen, er en fin refleksjon om dette.

For oss troende er pilegrimsferd en viktig del av vårt kristne liv - fra Gud og til Gud, fra jord til himmelen. Gjennom valfarten til de hellige steder ønsker man å styrke sin tro ved å være nær helligdommene, måtte det være steder hvor Kristus selv gikk og forkynte, der Han døde i Jerusalem, eller stedene der Peter og Paulus led martyrdøden i Roma, eller relikvier av en helgen, eller hvor Jomfru Maria kom med budskap til de små barna. Noen går pilegrimsveien for å gjøre bot, eller for å praktisere askese, for å be om forbønn eller om helbredelse. Uansett hvilket religiøs motiv man har er pilegrimsturen et fromhetsuttrykk, som sammen med andre former av folkelig religiøsitet, gjør vår trospraksis rikere og mer betydningsfull. Den er også en del av vår katolske arv. Å gå samme veien som pilegrimer gikk i flere hundre år før oss gjør en ydmyk og samtidig styrker følelsen av kontinuitet og enhet med våre kristne forfedre. Det gir det helliges samfunn en ny mening og gjør noe med oss selv. Vi vandrer hjem igjen, men vi er ikke de samme menneskene som før – vi har erfart en endring i våre hjerter.

Ordet pilegrimstur brukes i dag ofte også om en slags religiøs turisme. Det finnes en rikdom av tilbud på internett og i tidsskrifter som inviterer til mangfoldige turer, fra Assisi og Hellas i Sør til Irland og Iona i nord, for ikke å nevne flere turer til Roma eller Jerusalem, med overnatting, guide og billetter til museer inkludert. Shopping og vinsmaking er ikke nevnt, men kan også være en del av turen. Kan man

fortsatt kalle dette en pilegrimstur? Det må enhver svare for seg selv. Noen kan være fristet til å si «enten eller» - enten fromhetstuttrykk eller turisme, og fordømme «liksom pilegrimer». Men dette er en manikeisk fristelse. En turist som får omvisning i Roma med en kunnskapsrik og troende guide kan komme nærmere Gud, og hans tur til Roma kan plutselig bli til en pilegrimstur mens en asketisk pilegrim kan oppleve en rikere forståelse av apostlenes liv og gjerning og befinne seg nærmere Sannheten, ved å bli kjent med historiske monumenter. Besøk i Skavi under St.Peters basilika i Roma gir både kjennskap til arkeologi og en gammelromersk gravplass, hvor sannsynligvis ble Peter gravlagt, og samtidig åpenbarer viktigheten og realiteten av Tradisjonen i vår tro. En pilegrim trenger faktisk både religiøs fornyelse og dypere kunnskap. Og en god middag etter en lag dag skader ikke.

Dette er ganske klart når man leser gamle guidebøker for pilegrimer. Den eldste litteraturen av den type er kjent fra 600-tallet, mens det i det 12. og 13. århundre fantes mange på markedet, som *Mirabilia urbis Romae* eller *Narracio de mirabilibus urbis Romae*. Merkelig nok forteller disse guidebøkene for kristne pilegrimer mye mer om antikken og skjønnheten av Venusstatuen enn om kristne kirker, mens andre f.eks. *Graphia Aureae Urbis*, endrer på fakta (antall byporter i Roma) for å vise likheten med Jerusalem. Det fantes forskjellige interesser blant pilegrimer også den gang.

La oss planlegge våre valfarter og turer. I fjor var vi i Rouen, i år kanskje til Nidaros, neste år med NUK til Verdens Ungdomsdag med paven, og i 2017 til Fatima?

Viktige erfaringer

fra NUKs utvekslingsprosjekt
med Caritas Honduras

Av Bao Hieu Kevin Nguyen

Man kan på mange måter si at Norge er et av verdens beste og tryggeste land å bo i, og ofte tar vi ting for gitt. Vi kan kaste bort penger på unødvendige ting og kanskje vi ikke verdsetter Gud slik vi skulle ha gjort.

Foto: Bao Hieu Kevin Nguyen

- Utvekslingsprosjektet varte fra august 2014 til april 2015, med en etterarbeidsperiode i begge land ut 2015.

- Delegationene var fire måneder i Norge og fire måneder i Honduras.

- Hensikten med prosjektet er å øke sosial og politisk deltagelse blant ungdommer

i Norge, redusere vold og kriminalitet i Honduras, og lære om hverandres

organisasjoner.

- Delegationene har møtt ungdommer via media, diverse lokale og regionale

ungdomsgrupper og -aktiviteter, skoler og landsmøtet for

voldsforebyggingsprosjektet.

- Prosjektet er mellom NUK og Caritas Honduras, med finansiering fra LNU

(Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner).

- Det er første gangen NUK har hatt et slikt utvekslingsprosjekt.

- NUKs Adventsaksjon 2015 skal gå til Honduras.

Jeg, sammen med Mathias Ledum, har vært så heldige å bli valgt ut som Norges Unge Katolikkers delegater i et utvekslingsprogram med Caritas Honduras. Vi skulle, sammen med to andre delegater fra Honduras, jobbe med å øke sosial og politisk deltagelse blant ungdom, men også med voldsforebyggingsprogrammet Caritas Honduras driver.

Å gå fra å bo i et så trygt land som Norge til å bo i et land der drapsraten er høyest i verden, har vært en stor utfordring. Da delegatene fra Caritas Honduras, Hilda Margarita Cáceres Amador og Diego Moisés Gutiérrez Nuñez, var i Norge lærte vi mer om hvordan det var i Honduras. Man må likevel se med sine egne øyne, og føle på sin egen kropp hvor skummelt det kan være. I Honduras fikk vi ofte beskjed om å bare gå rett fram, ikke se oss rundt og gå fort. Vi ville aldri hatt den følelsen i Norge. Noe delegatene

fra Honduras ofte nevnte var blant annet «Det er så fritt i Norge», og «Vi ville aldri gått så sent i gatene i Honduras, i hvert fall ikke alene». Om vi skulle komme sent hjem på kvelden i Honduras, måtte vi planlegge hvordan vi skulle komme oss hjem slik at vi kunne bli kjørt nærmest mulig dørå til huset vårt. Vi måtte alltid fortelle vertsfamiliene hvor vi skulle. Til tross for farlighetene ungdommene går gjennom, er de ofte villige til å sette sitt liv i fare for å være med andre katolske ungdommer. I en av byene vi besøkte, lå Caritas' senter hvor ungdommene møtes mellom to områder som var styrt av hver sin gjeng. Dette var en av utfordringene som ungdommene måtte forholde seg til.

Til tross for det farlige i landet, er det også mye positivt! Mens vi var i Honduras, besøkte vi ungdomsgrupper i alle bispedømmene som jobber med voldsforebyggingsprosjektet i regi av

Foto: Bao Hieu Kevin Nguyen

Caritas Honduras for å skape et nasjonalt ungdomsnettverk. Å se deres engasjement og hva slags aktiviteter som ble tilbudt, var fantastisk. I Norge ville sjelden en ungdom bruke sin lørdag på å dra på workshop som for eksempel tok for seg menneskerettigheter. I Honduras er det motsatt. De ville alltid lære mer om de hadde mulighet til det. Ungdommene var også veldig flinke

til å være synlige både i menighetene og i media, og vi kunne se at de var komfortable med å snakke foran store forsamlinger, på TV eller på radio om troen sin, om ungdomsarbeidet og om samfunnsspørsmål.

Videre skal vi jobbe mer med prosjektet i våre hjemland. Vi skal fortsette å besøke ungdommer, både i små og i

store grupper, for å snakke om erfaringene vi har fått i Norge og Honduras. Organisasjonene har mye å lære av hverandre. Det åtte måneder lange prosjektet har vært en suksess, og opplevelsene og erfaringene vi har fått, har vært helt fantastiske!

Foto: Bao Hieu Kevin Nguyen

Leo XIII

Kirkens eldste pave noensinne

Av p. Ole Martin Stamnestrø

Efter den Salige Pave Pius IXs lange pontifikat – Kirkens lengste pontifikat, som varte i nesten 32 år – valgte kardinalene i 1878 den forholdsvis gamle kardinal Pecci til St. Peters etterfølger.

Pecci, som var født i 1810, var fylt 68 år da loddet falt på ham. For oss som husker valget av en 78 år gammel pave i 2005, kan nok 68 synes som rene ungdommen. Men noen av St. Olavs lesere husker nok godt pavevalgene i 1978: Johannes Paul I og Johannes Paul II var henholdsvis 65 og 58 år da de ble valgt. Og Pius IX var enda yngre – han var akkurat fylt 54 da han ble valgt. Med valget av den 68-årige kardinal Pecci hadde muligens kardinalene satt sine kort på en overgangspave – hva nå enn det er for noe. Den nyvalgte kardinal Pecci tok navnet Leo XIII og viste seg fysisk utholdende som en løve. Han døde først i 1903, 93 år gammel etter mer enn 25 år på pavestolen og som Kirkens eldste pave noensinne.

Camerlengo, ansvarshavende under sedevakante-perioden. Få så på dette som en kompliment, eftersom det hersket en slags stilltiende forståelse blant kardinalene om at en Camerlengo ikke velges til Pave. Likefullt ble kardinal Pecci valgt etter bare tre avstemningsrunder. Og det var som han hadde ventet å bli valgt. Etter bare etpar timer på Peters stol, kunngjorde han at han hadde et omfattende program for sin pavegjerning.

«Ego sum Petrus»

Leo XIII inntok pavestolen med stor selvtillit på embedets vegne. Pius IX hadde over mer enn tre tiår systematisk styrket pavedømmets åndelige autoritet i Kirken, og Det første

Leo XIII vant seg et ry som en stor lærepave. Ingen pave hverken før eller siden er kommet i nærheten av hans rekordmange 86 encyklikaer.

Ikke bare diplomat og byråkrat

Leo XIII var aristokrat og hadde sin kirkelige bakgrunn i diplomatiet og i administrasjonen av Kirkestaten. Leo XIII overrasket ikke verden kun ved sin langlivethet. Det forbauset nok også endel at denne kirkelige diplomat og byråkrat som Pave i hovedsak viet seg en fornyelse av teologien og også interesserte seg inngående for sosiale spørsmål. Et år før sin død hadde Pius IX utnevnt kardinal Pecci til

vatikankonsils definisjon av pavelig ufeilbarlighet i 1870 hadde gitt hans bestrebelsler i så henseende konsiliært samtykke. Leo XIII overtok roret for St. Peters skib, der Pius IX hadde sluppet det. Og det ble snart tydelig at han som sin forgjenger aktet å holde stø ultramontan kurs. Både i stort og smått. En kirkebyråkrat som stilte et kritisk spørsmål ved en bagatellmessig beslutning vedrørende en administrasjonssak, kunne godt bli avspist med et

«Ego sum Petrus» fra Leos leber. Under Leo XIII var det ingen tvil om hvem som var sjefen. Han insisterte på at de troende over hele verden måtte knytte nærere og sterkere bånd til St. Peters Stol, sannhetens og rettferdighetens trone. Dette skulle gi seg uttrykk i en hengiven mottagelse av, og tilslutning, til Pavens læreuttalelser. Leo XIII fortsatte den indirekkelige styrking av Petersemettet som Pius IX hadde lagt grunnlaget for. Men i motsetning til sin forgjenger – som presiderte over en eneste lang nedgangstid politisk sett for pavedømmet – evnet Leo XIII ved

noe for enhver smak, og det er vel også encyklikaens svakhet. Det som imidlertid er oppsiktsvekkende, er at tidens sosiale spørsmål drøftes av Paven. Leo likte nok å te seg som en exaltert monark, men beskjefteget seg altså med vanlige folks problemer.

Teologisk fornyelse

Et annet fremadskuende aspekt ved Leos pontifikat er fornyelsen av teologien. Den romerske nyskolastikk ble av mange ansett for å ha beveget seg noe utpå viddene, og som medisin ordinerte Leo en kur som kan oppsum-

Han var seg viktigheten av sitt læreembede bevisst, skjøttet det samvittighetsfullt og visste hvorfor han var blitt gitt det: for å styrke sine brødre i troen.

sin diplomatiske kløkt også å styrke Pavens politiske prestige. Riktignok var Kirkestaten en saga blott, og det betente forholdet mellom Pavestolen og Italia vedvarte. Men utenfor Italia nød Pave Leo XIII en diplomatisk stilling som ikke var blitt hans forgjenger til del. Hans diplomatiske smidighet ble belønnet med mer enn en halvveis seier i den preussiske Kulturkamp. Bismarck reverserte på 1880-tallet de fleste av sine anti-katolske lover, men unnlot å komme Leo til unnsetning i hans bestrebelse for å gjenvinne det politiske herredømme over Rom. Også i Frankrike raste kampen mellom stat og kirke. Leos fredsæle fremstøt falt stort sett på stengrunn. Selv ikke selv-erklærte ultramontanere var rede til å følge sin Pave i hans anmodninger om at man måtte søke fredelig sameksistens med republikken. På 1880-tallet var minnene fra 1789 fortsatt friske – om hundre år er ikke allting glemt.

Kirkens sosiallære

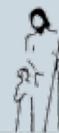
Men om ikke Leos utsagn om demokratiets tillatelighet vant gehør blandt de polariserte franskmenn, så var ikke disse nye tonene spilt møye. De danner klangbunnen for noe av det viktigste arvegodset fra hans pontifikat, nemlig Den katolske kirkes sosiallære. Leo XIII's encyklika Rerum novarum (om de nye ting) fra 1891 regnes som grunnstenen for Kirkens sosiallære. Her behandler Paven tidens sosiale spørsmål balansert og overveiet. Han taler om arbeideres rettigheter, men også om privat eiendomsrett. Her er

meres i parolen «Tilbake til St. Thomas selv!». Thomismens fornyelse hadde positive ringvirkninger i flere teologiske disipliner. Mange teologer følte nok at de hadde fått et noe videre armslag enn Pius IX hadde innrømmet dem.

Leo XIII vant seg et ry som en stor lære-pave. Ingen pave hverken før eller siden er kommet i nærheten av hans rekordmange 86 encyklikaer. Leo XIII interesserte seg nok for endel moderne spørsmål og var til tider mild i formen. Hans tone var mykere enn det man var vant til fra forgjengeren Pius IX, og hva man skulle måtte venne seg til igjen under efterfølgeren Pius X. Innholdet i hans lære var imidlertid fast nok, og hans tålmodighet med indirekkelig dissens var svært begrenset. Han var seg viktigheten av sitt læreembede bevisst, skjøttet det samvittighetsfullt og visste hvorfor han var blitt gitt det: for å styrke sine brødre i troen.

Denne serien er basert på en rekke mandagsimpulser i Vatikanradioen. Innledningsartikkelen stod i St. Olav nr. 3 i 2014.

St Joseph
RETRETTSSENTER
GREFSEN OSLO

«Gud er nær, vær lydhør»

Sommeren 2015

10 dagers retrett

Ons. 3. juni–fre. 12. juni

sr. Anette og Geir Gundersen
P. Jo Neve SM

Fre. 31. juli–søn. 9. aug.

P. Ken SJ (USA)

Sr. Anette

Retrettene tilbringer vi i stillhet og bønn. Den hl. messe og tidebønner er en del av dagsrytmen. Personlig veiledning er til hjelp i prosessen. Retrettene starter med aftens kl. 18.00 og avslutter med middagen kl. 12.45.

Prisen på helgeretretter: fra tors. til sön.: kr 2000,-

10-dagers retrett: kr. 5500,-
studenter/ungdommer 30 % rabatt

Påmelding

Epost: retrett@stjoseph.no

Telefon: 23 40 09 22 eller 23 40 09 34

Post: St. Joseph Retrettsenter,

Brannvaktveien 5, 0489 Oslo

Plass på retretten er sikret når påmelding er bekreftet og depositum betalt til 0530 17 80402 eller 1607 18 23990

Mer informasjon om retrettene og retrettsenteret:

www.stjoseph.no

Norges eldre katolikker

NEK er endelig en realitet.

I OKB er det mange som får komme på leir til Mariaholm, helt fra du er ganske liten er det barneleir, konfirmasjonsleir, familieleir, NUK-leir etc., men hva med oss eldre?

Vi som er 55+, for oss er det ingen leirtilbud.

Mange har hørt om Mariaholm, men har du ikke vært der i ung alder eller sittet i Pastoralrådet/Caritas, har du antagelig ikke vært der, men nå har du muligheten!

Var har nå ett godt geografisk spredt styre som består av:

Nikoline Myklevik (Lillehammer)
Elisabeth Golding (Fredrikstad)
Ewa Bivand (Bergen)
Susanna Welfler (Porsgrunn)

Heidi Øyma, redaktøren i St. Olav kirkeblad er «pressesjefen» vår, selv om hun ikke har passert 55+ føles det betryggende å ha henne på laget. Ellers er NEK heldige å ha fått med seg pater Rory Mulligan som vil holde messer og ellers gi litt impuls hver morgen.

Hva skjer på en NEK-leir?

SDet skal bli godt å være sammen med folk over 55+, vi møter «gamle» kjente og hvor vi møter nye. Det skal bli en leir hvor vi kan be sammen, diskutere, «leke», gå turer i skønne omgivelser, utflukter, mat/grilling og drikke.

Pris for hele oppholdet fra torsdag 23 til 26 juli – 2015 kommer på kr.1850.- som inkluderer 3 overnattinger, 3 frokoster, 3 middager og 2 lunsjer. For å holde prisen nede tar hver enkelt med seg dynetrekk, putevar og laken.

Dette blir knall! Ta med kona, mannen og venner og meld deg på.

Innmeldingsfrist 1. juli – kontakt:

Nikoline Myklevik
99260730 - nikoline.myklevik@hotmail.com

Pengene settes inn på konto : 3000 32 36117.

Du er registrert når pengene er satt inn på konto.

Program for sommerleiren til Norges eldre katolikker (NEK) på Mariaholm 23. - 26. juli 2015

Torsdag 23. juli 2015

Kl. 17.00 Ankommer Mariaholm, enten med bil eller tog
Kl. 18.00 Middag
Kl. 19.00 Kaffe i peisestua m/presentasjonsrunde
Kl. 20.00 kveldsandakt v/p. Rory Mulligan
Kl. 20.30 Sosialt samvær

Fredag 24. juli

Kl. 09.00 frokost
Kl. 10.00-10.30 Impuls v/p. Rory
Vi holder oss rundt Mariaholm /utforsker stedet/går tur/bader/boccia/badminton etc. etc.
Kl. 13.00 Lunsj. Vi griller (værforbehold)
Ettermiddagen: «Hva skjer i Oslo katolske bispedømme, OKB?»
v/biskop Bernt Eidsvig
Kl. 18.00 Messe
Kl. 19.00 Middag
Sosialt samvær

Lørdag 25. juli

Kl. 09.00 Frokost
Kl. 10.00-10.30 Impuls v/p. Rory
Kl. 11.00 Utflukt til Spydeberg prestegård.
Vi tar med oss lunsjmatpakke (som vi smører til frokost)
Kl. 18.00 Messe
Kl. 19.00 Middag
Sosialt samvær

Søndag 26. juli

Kl. 08.30 Messe
Kl. 09.30 Frokost
Avreise

Per i dag ser det ut som leiroppholdet pr. person fra torsdag kveld – søndag etter frokost, blir kr. 1850.- som inkluderer : 3 overnattinger, 2 lunsj, 3 middager, og 3 frokoster. Deltagerne tar med seg dynetrekk, putevar og laken.

St. Sunniva skole feirer 150-årsjubileum

Det er 150 år siden St. Josephsøstrene av Chambery kom til Norge i 1865 og grunnla Den franske skole, som senere ble til St. Sunniva

Foto Mats Tande/Katolsk informasjonstjeneste

150-årsjubilanten, kjent for sitt solide faglige og sosiale miljø, eies i dag av Oslo katolske bispedømme – men er en selvstendig juridisk enhet i kirkeretten.

Feiringen ble innledet onsdag den 7. januar med en festmesse i Trefoldighetskirken for elever, foreldre og lærere. Messen ble feiret av biskop Bernt Eidsvig.

Katolsk.no tok en prat med daværende rektor Birgitte Moltubakk om status for den populære skolen, jubileumsåret og videre satsingsområder.

Etter krisen i 2010 som truet med nedleggelse åpnet nye St. Sunniva i flotte oppussede lokaler i 2013. I år feirer dere i tillegg 150-årsjubileum. Fremtidstroen er tilbake?

– Fremtidstroen er absolutt på plass! I løpet av de siste fire årene har vi vært gjennom en større rehabilitering, klart å få økonomien til å gå rundt og kan vise til meget gode søkertall til skolen. Vi er opptatt av å være en skole som fokuserer på verdigrunnet vårt samtidig som vi skal ha en høy kvalitet i det vi gjør. Skolen har et godt rykte og vi har mange elever som ønsker å få plass ved skolen. Det betyr ikke at vi skal «hvile på laurbærene», men gjør heller at det er viktig at vi opprettholder skolens gode navn og klarer å bringe arven etter St. Josephsøstrene videre. Vi vil hele tiden arbeide for å være en god skole for elevene våre.

Et 150-årsjubileum er en anledning til både å se tilbake på det som har vært, og det som ennå ligger foran. Hva blir de

største utfordringene og viktigste satsingsområder for skolen de neste årene?

– Selv om vi var gjennom en stor rehabilitering, er det fremdeles deler av bygningsmassen vår som ikke er tatt og som vi nå planlegger en oppussing av. I første omgang gjelder det trebygget/sveitservillaen som står på tomten vår. Det var her skolen flyttet til i 1868 og holdt til i frem til dagens hovedbygning stod ferdig i 1876. I dag er det primært SFO1 som bruker lokalene.

– Med en eldre bygningsmasse som vi har, vil nettopp vedlikehold og stadig oppgradering av den være en stor utfordring for skolen, ikke minst økonomisk. Dessverre mottar ikke skolen noen særlige midler til akkurat den siden av driften.

– Av satsingsområder forøvrig, er det for tiden «Regning som grunnleggende ferdighet» det satses på. Vi deltar i en nasjonal satsning og i nettverk med noen andre skoler. Vi har i mange år

hatt lesing og skriving som satsingsområder, og ser at vi oppnår gode resultater her. Derfor ønsker vi nå å skifte fokus over på regning, matematikk og realfagene for også å kunne hevde oss sterkere i disse fagene.

St. Sunniva får æren av å gå helt fremst i årets 17-mai-tog. Andre høydepunkter du ser frem til?

– Det er en stor ære at vi får gå først i 17. mai-toget her i Oslo. Jeg tror at vi dermed er første privatskole som noen sinne har gjort det.

– Av andre høydepunkt gjennom dette jubileumsåret, må nevnes jubileumskonserten vi skal ha i Oslo Konserthus lørdag 25. april. Konserten vil ha innslag fra både nåværende og tidligere elever, og også få fram noe av skolens historie.

Hvor sterkt står skolens katolske identitet i dag, 150 år etter St. Josephsøstrenes oppstart som «Den franske skole»?

– Jeg mener skolens katolske identitet også står veldig sterkt i dag. Dessverre er det ikke slik at det er søstre som driver skolen lengre. Den gang var jo det katolske veldig synlig. Nå er søstrene mer usynlig tilstede hos oss, ved at hver klasse har en søster som ber for dem og bilde av denne søsteren henger i klasserommet. Det henger også et kors i alle rom her ved skolen. Klassene feirer en messe hver måned og noen måneder er de oftere i kirken. I tillegg bes det morgenbønn og bordbønn hver dag.

– Likevel er det gjennom hvordan vi møter elevene våre at skolens katolske identitet blir viktigst. Skolen har i alle år søkt å utvikle hele mennesket; ikke bare intellektuelt og fysisk, men også sosialt og religiøst.

Etter mange år på St. Sunniva – inkludert nesten fire år som rektor – begynner du i mars i ny stilling hos utdanningsetaten i Oslo kommune. Hva er dine beste minner fra tiden i Akersveien?

– Etter nesten 16 år ved skolen er det vanskelig å trekke frem noen enkeltminner. Det beste for meg, vil jeg si har vært det gode miljøet som preger skolen. Hyggelige og flotte elever, mange engasjerte foreldre og en helt fantastisk stab som har vært villige

til å yte det lille ekstra. Det gjør at det alltid er god stemning på jobb.

– Skal jeg trekke frem et spesielt minne, var det dagen etter at TV2 hadde sendt Gerhard Helsing sitt innslag om skolen i programmet «Vårt lille land». Da var det en helt magisk stemning i korridorene og på personalrommet. Alle gikk rundt med en stor stolthet over å være en del av denne skolen. For selv om programmet satte skolen i et fordelaktig lys, kjente vi oss godt igjen i fremstillingen. Den viste oss hvilken viktig jobb vi gjør.

Ny rektor ved St. Sunniva skole

Den 18. mars ble Helene Hatle ansatt av skolestyret som rektor for skolen fra 1. august 2015.

Hatle er født i 1971 og har sin lærerutdanning fra Høgskolen i Telemark. Hun er idag rektor for Egge skole i Lier kommune, med tidligere erfaring som lærer og skoleleder fra ulike barne- og ungdomsskoler. Hun har tidligere vært lærer ved St. Sunniva skole fra 1996-2001.

Skolestyret takker Birgitte Moltubakk for hennes innsats ved St. Sunniva og ønsker lykke til på skolesjefens kontor i Oslo. Styret takker også Kjersti Rehn Johansen som er fungerende rektor frem til august.

Foto Mats Tande/Katolsk informasjonstjeneste

Foto Mats Tande/Katolsk informasjonstjeneste

Hellig jord – hellig fred, et stillhetens og hellighetens paradisi

Av sr. Ragnhild Marie Bjelland OP

Jeg står på landeveien på Klosterøya, Utstein Kloster kneiser stolt i synsranden foran meg i det karrige og mektige landskapet.

Klosterbygningen dominerer synsinntrykket; der det ligger i Klostervågen synes hav, høydedrag og himmel å omslutte og innramme det utrolige byggverket .

Inntrykket er mektig og tar et i et øyeblikk pusten fra meg.

Hav og himmel, uendelighet og guddommelighet; jeg synger med Salmisten i Salme 104

*Stor er du, Herre, min Gud!
Du har kledd deg i høyhet og herlighet.
Du svøper lyset om deg som en kappe,
du spenner himmelen ut som en teltduk.
Han tømmer sine høye saler i vannet.
Han gjør skyer til sin vogn
og farer fram på vindens vinger.*

Langs veien går en flokk sauer, ser de det jeg ser, tro? Er det i deres verden rom for undring?

Brenningene fra storhavet slår langsomt og jevnt mot strandkanten; svusj, svusj – havets dype sukk høres besynderlig godt i den store stillheten. Hav, brenninger, en rytme, en bønn. Mens jeg rusler i strandkanten følger jeg rytmen, naturens rytme og lar hjerte og kropp be med naturen; «Hill deg, Maria, full av nåde...»

Utstein Kloster – her har kloster og kirkeliv levd i nærmere 1000 år, øya – Klosterøya – har følbare avtrykk etter

levd bønn. Her har menneskene kommet til Gud med sine sorger og gleder i snart 1000 år.

Klosterøya er Hellig jord.

I trappen opp til tårnet er trinnene helt nedslitt, her har munkene gått opp og ned for å ringe inn til bønn, i de nedslitte trinnene ligger bønnens eget avtrykk.

Da Augustinermunkene kom til Utstein Kloster i overtok de en kongsgård – som i sin tid ble bygget for Harald Hårfagre etter slaget i Hafrsfjord i år 872. Klosterbygningene, som de fremstår i dag kan dateres til omkring 1260. Etter reformasjonen kom flere vanskelige år, men etter en tid ble kirken igjen tatt i bruk som luthersk sognekirke. Mer om Utstein Klosters historie her: <http://www.museumstavanger.no/museene/utstein-kloster/>

Munkene er borte for lenge siden, men bønner sitter fremdeles i veggene, den har trengt ned i selve jordsmonnet.

Mennesket trenger stillhet, mennesket trenger hellighet og vi trenger steder som kan gi oss dette i vår omskiftelige og larmende hverdag.

Utstein Pilegrimsgard, 600 meter fra Utstein Kloster, er et slikt sted; her hersker ro, stillhet, helligheten kjennes nær.

I en gammel skolestue har flittige og engasjerte mennesker laget et bønnestue, en Oase i en travel hverdag.

Alt ligger til rette for retrett, en tilbaketrekning fra det daglige.

Reidun og Odd, Pilegrimsgardens vertskap, er diskret og vennlig tilstede, med både omtanke og kjærlighet.

Turmulighetene er mange, til fots, eller på sykkel, som Pilegrimsgarden låner ut.

Nærmeste butikk ligger 7 km fra

Pilegrimsgarden, en tjueminutters praktfull sykkelturn unna. Vertskapet kan også være behjelpelig med å handle inn.

Pilegrimsgarden er åpen for så vel enkeltpersoner som mindre grupper. Standarden på gjesterommene er god, med både dusj og toalett på hvert rom. Det finnes fleksible løsninger for overnatting.

På sine nettsider:

<http://www.utsteinpilegrimsgard.no>, skriver de selv om stedet:

Pilegrimsgarden er etablert som et senter for stillhet, bønn, pilegrimsvandring og åndelig veiledning. Den ligger like ved Utstein Kloster, Norges best bevarte kloster fra Middelalderen. På Pilegrimsgarden ønsker vi å føre videre noe av den gamle bønnetradisjonen fra klosterlivet. Det gamle skolebygget er nå ferdig renoveret.

Pilegrimsgarden ligger i et åpent landskap med særegen natur og mye friskt vær. Vi ønsker å bruke området til både

indre og ytre pilegrimsvandringer. Pilegrimsgarden egner seg utmerket for overnatting og stille dager. Les mer om tilbudet under «Program og priser».

Pilegrimsgarden er økumenisk innstilt og ønsker også katolikker hjertelig velkommen.

Innkalling til NUKs Landsmøte 2015

Vi i Norges Unge Katolikker (NUK)s arbeidsutvalg og sekretariat innkaller med dette til Landsmøte 2015 på Mariaholm i Spydeberg, Østfold fra 4. til 6. september 2015.

Landsmøtet er NUKs høyeste organ og arrangeres årlig. Viktige saker på Landsmøtet er bl.a. valg av NUKs leder og arbeidsutvalg, vedtak av regnskapet for 2014 og budsjettet for 2016, og vedtak av NUKs arbeidsprogram for perioden 2015/2016.

Påmelding til Landsmøtet skjer på www.nuk.no.

Frist for påmelding er 16. august.

Siste frist for innsending av saker til Landsmøtet er 1. august.

Saksforslagene sendes til nuk@nuk.no.

Vel møtt på Landsmøtet 2015!

Vern om livet fra befruktning til en naturlig død

 Bli medlem i Menneskeverd

www.menneskeverd.no

 Fra biskop Berislav Grgic' kalender*

9/6	Møte i finansrådet
21/6	Ferming i Den Hellige Families menighet, Storfjord

*Å jour per 12/5

 Fra biskop Bernt Eidsvigs kalender*

1/6	Representantskapsmøte i Bibelselskapet
2/6	Norges Kristne Råds kirkeledermøte
6/6	Ferming i Lillehammer
7/6	Ferming i Hamar
9/6	Presteråd, Oslo
12/6	Pastoralrådets arbeidsutvalgsmøte
13/6	Deltar på overrekkelse av minnesmerke for vietnamesiske båtflyktninger
14/6	Larvik
20/6	Prestevielse av Tao quoc Bjørn Nguyen
21-23/6	Klosterneuburg

*Å jour per 12/5

Caritas frykter religiøs rensing i Irak

80 000 kristne er drevet på flukt ut fra Mosul i Nord-Irak som følge av IS' herjinger. Bare fem familier er igjen

Mange barn er på flukt i Irak på grunn av sitt etniske opphav, eller foreldrenes gudstro er de drevet på flukt i ung alder. Foto: Caritas Norge.

i byen. – Vi er vitne til en religiøs rensing, mener generalsekretær i Caritas Norge, Martha Rubiano Skretteberg.

– De som nekter å konvertere risikerer å bli drept, og i beste fall må de betale store bøter. Mange kristne og minoritetsgrupper har mistet livet og det er i praksis umulig for dem å utøve sin gudstro. Fordrivelsen av religiøse minoriteter står i fare for å bli permanent, forklarer Skretteberg.

Hun var nylig i Irak hvor hun besøkte flere landsbyer utenfor Dohuk rett nord for Mosul og nær frontlinjen mot IS. I regionen finner vi noen av de eldste kristne samfunnene som har eksistert og hvor det for første gang på 1600 år, ikke blir avholdt gudstjenester.

– Både kristne og jesidier frykter at IS skal fortsette sin offensiv nordover og true områder de nå befinner seg i. Mange jeg snakket med har grusomme erfaringer fra hva IS gjør mot sivilbefolkningen. Jeg traff for eksempel fedre hvor deres døtre er kidnappet og resten av familien var blitt massakrert.

Mennesker som har flyktet fra Mosul søker tilflukt i flyktningeleirer, felleferdige hus, gårdsplasser, garasjer og kjellere over flere områder og byer i Nord-Irak. Det er vanskelig å nå frem med hjelp når folk har søkt tilflukt i et stort geografisk område. Derfor har Caritas Norge i samarbeid med Caritas Irak og Caritas Sveits satt opp distribusjonspunkter, hvor mennesker kommer og blir tildelt nødvendig utstyr for å overleve. Mat, husly, ulltepper, varmeovner, klær og hygieneartikler blir delt ut. Men det er fortsatt

et enormt behov for hjelp, og Caritas kartlegger behovene til denne gruppen fortløpende.

– I løpet av ett år er situasjonen sterkt forverret. Antall mennesker som trenger hjelp har økt kraftig. Men samtidig ser vi at det har blitt færre midler for å gi hjelpen som er nødvendig, sier Skretteberg.

Kirken åpner dørene

Erkebiskpo Bashar Warda og Fader Philippe ved flyktningeleiren Ankwa utenfor Erbil i Nord-Irak. Foto: Caritas Norge.

Den katolske kirken har en aktiv rolle i det humanitære arbeidet og er en trygg havn for titusener av mennesker som har flyktet fra IS-kontrollerte områder. Om lag ni mil utenfor Mosul i byen Erbil møter Caritas erkebiskopen av Nord-Irak, Bashar Warda og Fader Philippe som har ansvaret for flyktningeleiren Ankwa.

– Kirken åpner sine dører for dem som trenger det mest. Den humanitære situasjon er nå verre enn noen gang på grunn av vinteren. Dårlige klær og uholdbare boforhold gjør at mange blir syke. Barna er spesielt utsatt. Det viktigste er å få barna i aktivitet. Hvis de sitter stille i taushet øker mulighetene for at de blir traumatisert. Derfor har vi åpnet et senter for barn hvor de kan få en trygghet og en plass å leke og for at de skal bli sosialisert inn i et fellesskap, forteller erkebiskopen.

Både kirken og menighetene i Nord-Irak er engasjert og involvert. Ni kirker holder åpent for flyktningene. Områdene rundt tilrettelegges for flyktningeleirer og mottakssentre. Warda mener det er viktig at menighetsledere og menigheter i Norge fortsetter å engasjere seg for de utstøtte kristne i Nord-Irak.

– Det er en utfordring å skulle møte så mange behov. De trenger alt vi kan gi av vår hjelp, støtte og beskyttelse

for å ha et håp om en bedre fremtid, forklarer han.

Ønsker du å gi et bidrag til Caritas' arbeid i Irak?

Hjelp oss med å støtte opp om Caritas Internasjonale nødhjelpsrespons!

Benytt vår gavekonto 8200.01.93433. Merk innbetalingen «Irak».

Les mer om vårt arbeid i Irak og gi et bidrag på www.caritas.no.

Du kan også gi et bidrag ved å sende SMS med kodeord CARITAS til 2090 (kr 100,- per SMS).

♦ Caritas Norge

St. Olav domkirke i Oslo pusses opp

I 2016 er det 160 år siden St. Olav domkirke ble innviet. Den norske historikeren Ludvig Daae (1834–1910) kalte i sin tid St. Olav domkirke «uden Sammenligning den smukkeste Kirkebygning i Christiania». Etter diverse oppussinger er kirken fortsatt vakker, men denne våren starter arbeidet med å gjøre den enda vakrere, og mer stilren!

Domkirken er mye i bruk. Hver helg er det et sted mellom 3000 og 4000 mennesker inntom en av domkirkemenighetens to kirker til dåp, katekesemesser, eller en av våre 16 søndagsmesser. Mellom palmesøndag og 2. påskedag ble det i år feiret 72 messer i Akersveien. De fleste av messene ble feiret i selve domkirken, men også St. Joseph kirke over veien fra domkirken var mye i bruk, og i år måtte også menighetssalen fungere som kirkerom for flere av påskemessene. Etter kveldsmessen 2. påskedag ble kirken så stengt for oppussing. Kirken skal igjen være i bruk fra ca. midten av juni.

I den perioden domkirken er stengt vil hverdagsmessene feires i St. Joseph kirke (Akersveien 4 ved St. Sunniva skole), eller i menighetslokalet

(Akersveien 5). En oversikt over messene vil henge på inngangsdøren til kirkene.

På søndager feires de største av søndagsmessene i Trefoldighetskirken (Akersgata 60). Den norske kirke har møtt oss med stor sjenerøsitet og gjestfrihet!

Oppussingen er tenkt over flere trinn. Det som skal gjøres i første omgang er:

- Vaske og male kirken
- Fornye det elektriske anlegget
- Legge nye fliser i koret
- Restaurere våre tre malerier

I tillegg til de to maleriene som henger i kirken i dag (kopier av Rafaels Sixtinske Madonna og Transfigurasjonen) eier domkirken et tredje maleri, av Jesus som Den gode hyrde. Dette bildet skal nå restaureres, og det skal erstatte bildet av Transfigurasjonen. Dette bildet skal til St. Johannes menighet på Bredtvet. Maleriet av Kristus som den gode hyrde hang opprinnelig over høyre sidealter i kirken. Det er trolig et originalmaleri fra samtiden da kirkens utsmykning ble laget. Kristus er kledd i presteklær som ble brukt i samtiden. Bildet kombinerer på en spennende måte himmelfartmotivet, Kristus som prest, og hyrdemotivet. Bildet viser Jesus stående på en sky som farer opp til himmelen, og han bringer fårene med seg.

Maleriet har ligget sammenrullet i det innerste sakristiet i et ukjent antall år, og er dessverre nokså skadet. Det er også delvis overmalt. Himmelfartmotivet var mer dominerende enn i dag, det skal bl.a. være intakte engler under overmalingen.

Denne første delen av prosjektet er beregnet til å koste kr 1,9 millioner, og finansieres med gaver og kollekter fra de siste årene. Så snart vi har råd vil vi fortsette med en videre forskjønnelsen og oppgraderingen av kirken.

Vi oppretter derfor "Domkirkens oppussingsfond". Gaver til prosjektet tas imot med stor takk, og det vil kunne virkeliggjøre drømmen om at arbeidet kan ferdigstilles til en feiring av kirken vår i slutten av august 2016! Merk innskuddet "Oppussing".

St. Olav domkirke
Akersveien 5
0177 Oslo
konto: 1720.26.96503

På vegne av Domkirken vil jeg takke alle som bidrar til oppussingsprosjektet!

♦ p. Pål Bratbak – Domkirkerektor

Innsettelse av p. Tekle som sjelesørger for eritreerne

Søndag 18. desember var det stor og fargerik fest i St. Hallvard. P. Teklehai-manot Asfaha, eller som de fleste sier til hverdags, p. Tekle, ble innsatt i sin tjeneste under den eritreiske messen av biskop Bernt Eidsvig. Etter messen var det mottagelse i menighetssalen. For nærmere ett år så har p. Tekle allerede hatt store deler av sitt virke for den eritreiske gruppen i St. Hallvard. For de som var tilstede under innsettelsen var dette en fargerik og eksotisk opplevelse. Blant annet ble biskopen møtt av representanter fra den eritreiske gruppen som, syngende og dansende mens trommene lød, fulgte han inn i kirken på ekte eritreisk vis. St. Hallvard setter stor pris på p. Tekle og ønsker Guds velsignelse over hans virke.

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) / St. Olav*

Jessheim: St. Gudmund kirke

Den relativt nye menigheten i Jessheim har vært i en prekær situasjon siden dens offisielle opprettelse sent i 2007. Det som opprinnelig var en nokså liten menighet, har opplevd en økning av katolikker som sogner til St. Gudmund, en refleksjon av befolkningsøkningen i Jessheim. I de første årene ble messer feiret i en gymsal, men med økningen av kirkegjengere ble lokalet mindre tilfredsstillende. En midlertidig løsning ble kjøp av et «byggesett» av moduler som tidligere hadde vært klasserompaviljonger. Modulene ble omgjort til en kirkesal plassert på en tomt leid fra

kommunen. Alt tatt i betraktning, så er det ikke uten grunn at St. Gudmund har fått omtalen som «kirken på hjul».

Hai-Nam Vy, eiendomssjefen i Oslo katolske bispedømme, har stått i spissen for jakten på en mer langsiktig løsning- kort sagt: å bygge en kirke. Med PK Entreprenør AS som totalentreprenør, ble det utarbeidet en kontrakt på 69,9 millioner inkludert merverdiavgift. Det samme selskapet hadde også ansvaret for utvidelsen av St. Ansgar kirke i Kristiansand. I en tidligere utgave av St. Olav (nr. 3/2014) skrives vi utdypende om St. Gudmund-prosjektets detaljer. Tomten i Kverndalen, halvannen kilometer fra Jessheim sentrum. Menighetssalen vil ha 300 sitteplasser samt benker langs vegger, i tillegg til 80 sitteplasser på galleriet. Hai-Nam har påpekt at på grunn av kirkens plassering, så vil både morgen- og kveldssolen lyse inn i kirkesalen. I tillegg har de fått seks glassmalerier fra Trondheim stift, som var tidligere brukt i St. Elisabeths hospital før dets nedleggelse. Prosjektet omfatter også tre presteleiligheter med to gjesterom, fem katekeserom, to møterom, tre kontorer og ett samtalerom.

Siden det opprinnelige oppslaget i St. Olav har arbeid med gravning og bygging gått for fullt. De har også kjøpt inn to kirkeklokker støpt i Polen. Den ene er viet til og har fått navnet St. Gudmund: den er på 580 kg og har inskripsjonen «Audite gentes vocem Domini», som betyr «Hør Herrens røst, alle folkeslag». Den andre klokken er viet til og har fått navnet St. Sunniva, på 350 kg og har inskripsjonen «Ora pro nobis», som betyr «Be for oss». Førstnevnte klokke er sponset av PK Entreprenør, mens sistnevnte er sponset av herr og fru Vy Hoang Ta og familien til Ba Loc Nguyen. Denne generøsiteten settes stor pris på fra alle hold.

Den 22. januar var det også ca. 45 personer som møtte opp for å få med seg biskop Bernt Eidsvigs velsignelse av kirkeklokkene.

Med hensyn til finansiering er tomten allerede nedbetalt. Menigheten har spart lenge og foretar forskjellige

innsamlingstiltak. Det har også blitt søkt om støtte fra gavmilde tyske katolikker samt hjelp fra bispedømmets byggefond.

Det er estimert at prosjektet vil være ferdig ved utgangen av mars 2016.

Sognepresten Andreas Rupprecht SM håper at flest mulig vil gi et bidrag via avtalegiro. Dersom noen ønsker å støtte kirkebyggingen, kan de henvende seg til ham på Jessheim@katolsk.no eller på tlf. 95 17 17 89 .

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) /St. Olav*

Tiller: Ordenslivets dag

Ulla Engel. Foto sr. Sheryl Chen OCSO

Trondheim bispedømme feiret i år Ordenslivets dag kyndelsmessedagen 2. februar i Birgitta-klosteret på Tiller, siden kirken i byen er revet. Sr. Patrizia Telese og de andre Birgitta-søstre ga sammen med generalvikar Dom Albert Maczka, kansellist Unn Madsø og Marie-Hélène Sæther en varm og vakker velkomst, og en god og velsmakende ramme om samværet. I et lite bispedømme som vårt setter vi pris på at også prestene deltar i dagens feiring.

Ulla Engel fra St. Bonifatius' institutt i Levanger holdt dagens foredrag, der hun fortalte om sekulærinstituttene, om deres eget institutt (som i mer enn 50 år har vært en grunnpilar i St.Torfinn menighet), og vevet det sammen med pave Frans' ord i anledning Ordenslivets år, ikke minst ordene om glede som drivkraft i vårt kall. St. Bonifatius' institutt ble stiftet av en benediktinermunk, og følger St. Benedikts regel. Deres oppgave er å leve den kontemplative dimensjon midt i samfunnet, med et regelmessig bønne- og kommunitetliv.

Pave Frans kjenner selv både idealet og utfordringen, når han sier til sekularinstituttene: «Det trenges mot for å leve dag for dag et liv som menneske midt i denne verden og samtidig bevare kontemplasjonen - den kontemplative relasjon til Vårherre og også overfor Verden, realitetens kontemplasjon

som ser verdens skjønnhet og samtidig samfunnets store synder, bedragerier, feiltagelser osv.» og Ulla Engel la til:

«Det er en uopphørlig tautrekning mellom det 'å være midt i verden' og ' ikke tilpasse seg denne verden' – og trives med det!»

- Vi lever et liv etter de evangeliske råd i fattigdom, lydighet og kyskhet. Altså et liv som intensitet skal være knyttet til Gud, i tjenesten for menneskene, for å helliggjøre verden innenfra.

- Vårt oppdrag er å stave budskapet om Jesus på en forståelig og hensiktsmessig måte i miljøet rundt oss, gjennom samtaler, møter og ved aktiv medvirkning i sosiale prosesser. Sammen med dem som er rammet går vi inn for å forbedre deres levekår, og skape respekt for deres verdighet og rettigheter.

Hun trakk frem Pavens ord om at de som lever det gudviete liv skal være eksperter på enhet og eksperter på fellesskap, og stå på de svakes og tapernes side. I et samfunn som lovpriser effektivitet, dugelighet og suksess, i et samfunn som overser de fattige og sender tapere bort, kan vi frembære vitnesbyrd om Skriftens ord:

'For når jeg er svak, da er jeg sterk!'

Vi skal være oss vårt kall bevisst og utstråle glede, oppfordrer pave Frans.

I samtalen etter foredraget fokuserte vi en del på hvordan kommunitetene kan komme menighetene i møte på en særlig måte i Ordenslivets år.

Mange har reist et godt stykke for å komme til Tiller, og alle setter pris på kaffe og smørbrød i begynnelsen av samværet. Etter foredrag og samtale har vi en times sakramentstilbedelse før messen med lysprosesjon og fornyelse av løfter. Deretter avsluttes dagen med en god middag.

De fleste ordensfolk i Trondheim stift er kommet med grunnleggelser de siste 16 årene. Nå merkes det at vi har hatt tid til å bli godt kjent over disse årene, latteren runger under måltidet, gleden er absolutt å høre.

♦ *Sr. Hanne-Maria Berentzen OCSO, Tautra Mariakloster*

NUK på Tautra

«Vigilien kl.04.20 er helt frivillig» sto det i andre linje på invitasjonen fra søstrene på Tautra til NUK's arbeidsutvalg. Det var flere frivillige som syntes det var verdt å oppleve hva denne nattens vigilie var, trosset nattermørket og kom seg bort i klosterkirken før søstrene begynte å synge. Norges Unge Katolikkers arbeidsutvalg møttes sammen med

Søstre på kirkegulvet, NUK's AU på galleriet.
Foto Sr. Sheryl Chen OCSO

ungdomsprest pater Khiem Duc Nguyen fra fredag kveld til søndag ettermiddag i Tautra Mariakloster siste helg i januar for å få en ørliten smak av cistercienserens klosterliv. Sr. Sheryl Chen ga dem en orientering om cistercienserlivet etter messen lørdag morgen, og deretter var det halvannen times arbeid. Jentene fikk prøve seg på å lage såpe, et par av karfolkene lempet på plass siste vareleveransen fra England, og resten hjalp til med å sage opp det store juletreet og gjøre annet utarbeid. Tidebønnene 7 ganger gjennom dagen var timeplanens faste ramme. Etter middag og nonsbønn ga sr. Anne Elizabeth Sweet et foredrag om tidebønnen, «Å be som Jesus gjorde: Salmenes bok som bønnebok.», og arbeidsutvalget tok med seg inspirasjonen hjem og presenterte tidebønnen på samling for ungdomsledere helgen etter. Etter messe og kirkekaffe søndag hadde sr. Hanne-Maria Berentzen foredrag om Lectio Divina som hjelp til tilgivelse og forsoning i vanskelige relasjoner. Samtaler, foredrag, bønn og stillhet – og klosterøyas vakreste vinterdag med stille fjord ga en god ramme om en helg som inspirerte både søstre og studenter.

♦ *Sr. Hanne-Maria Berentzen OCSO, Tautra Mariakloster*

Armenia:Helligkåret 1,5 millioner ofre for folkemord

I en over to timer lang gripende seremoni den 23. april 2015 ble ofrene for folkemordet for hundre år siden kollektivt helligkåret i Etchmiadzin, sete for den armensk- apostoliske katolikos-patriark Karekin II.

Dette er den første helligkåringen i den armensk- apostoliske kirke på 500 år, og fant sted kvelden før den 24. april, hundreårsdagen for begynnelsen på folkemordet som startet da det osmanske hemmelige politi igangsatte massearrestasjoner av armenske politikere, journalister, geistlige, industrialister, leger, vitenskapsmenn og kunstnere i Konstantinopel.

Armenske biskoper fra hele verden deltok under helligkåringsseremonien, i

tillegg til ti-tusener av pilegrimer og økumeniske gjester. Klokken 19.15 lokal tid – til minne om årstallet 1915 – ringte kirkeklokkene i Etchmiadzin og i alle armenske kirker i hele verden til minne om folkemordet.

Den armenske kirken selv angir ikke noe tall på de nye hellige, men historikere regner med opp til 1,5 millioner ofre, som ifølge kirken «ga sitt liv for sin tro og sin kristne identitet». Det finnes også hellige blant dem som overlevde folkemordet, hvis de ble forfulgt på grunn av sin kristne tro. Mange armenere ble den gang tvunget til å konvertere til islam, spesielt unge jenter. I de siste årene har det i Tyrkia imidlertid vært en bred bevegelse hvor mange mennesker bekjenner seg til sine forfedres armenske arv, og vender tilbake til den kristne kirke.

♦ Kathpress / Katolsk Informasjonstjeneste

Tromsø: Sølvjubileum hos karmelittene

Den 18. april 2015 feiret sr. Miriam av Kristus Herren OCD sitt sølvjubileum. Den 20. januar 1990 avla hun sine første løfter i Karmel på Island. Bare noen måneder senere var hun med i gruppen av søstre som grunnla Karmelittklosteret i Tromsø.

Dagen ble feiret med en høymesse, celebrert av p. Sergiusz Nizinski OCD, hvor sr. Miriam fornyet sine ordensløfter i priorinnens hender (bildet).

Etterpå var det kirkekaffe i gjestehusets samtalerom. Det var en stor glede for oss at så mange kunne delta i feiringen, ikke minst at også sr. Miriams mor kunne komme fra Polen for å dele denne dagen med oss.

På vegne av klosteret ber vi dere om fortsatt forbønn for sr. Miriam at hennes liv skal bringe stadig rikere frukt i Kirken.

♦ Karmelittnonnene i Karmel «Totus Tuus», Tromsø /katolsk.no

Pater Jo Neve SM feiret 50-års prestejubileum

Den 13. mars 2015 kunne maristpater Jo Neve feire at det var 50 år siden han avla presteløftene.

P. Neve kom til Norge fra Nederland som 30-åring, og hadde sitt første år her til lands i St. Paul menighet i Bergen. I ti år deretter var han til å begynne med kapellan og deretter sogneprest i St. Olav domkirkemenighet i Oslo. Fra 1980 til 2013 var han sogneprest i Mariakirkens menighet i Asker og Bærum, kun avbrutt av et sabbatsår i Canada. I så måte har han vært sjelesørger for nærmere tre generasjoner av sognets medlemmer. Det er derfor en stor skare som har grunn til å sende en takk for hans virke.

♦ katolsk.no

Ny rektor ved St. Sunniva skole

Skolestyret ved St. Sunniva skole i Oslo har i møte 18. mars ansatt Helene Hatle som rektor ved skolen fra 1. august 2015.

Helene Hatle er født i 1971 og har sin lærerutdanning fra Høgskolen i Telemark. I dag er hun rektor ved Egge skole i Lier kommune. Hun har tidligere erfaring som lærer og skoleleder fra ulike barne- og ungdomsskoler. Sine første år som lærer hadde hun ved St. Sunniva skole i årene 1996 – 2001 og således «kommer hun hjem igjen».

♦ St. Sunniva skole / katolsk.no

Vatikanet: Klart for nye hellige og salige

Tirsdag ettermiddag den 5. mai 2015 mottok pave Frans Helligkåringkongregasjonens prefekt, kardinal Angelo Amato SDB, i en privat audiens. Under

audiensen ga paven kongregasjonen autorisasjon til å promulgere tolv nye dekretter, som ble offentliggjort den 6. mai:

I audiensen approberte paven den bekreftende dommen fra den ordinære sesjonen av kardinaler og biskoper medlemmer av kongregasjonen vedrørende den kommende helligkåringen av den salige Junipero Serra (født som Miguel José) (bilde).

Det er godkjent to mirakler på forbønn av to salige, noe som åpner veien for snarlige helligkåringer. Det gjelder: de salige Vincent Grossi og Maria Isabel Salvat Romero.

Det er godkjent ett mirakel på forbønn av en ærverdig, noe som åpner veien for en snarlig saligkåring. Det gjelder: den ærverdige Jakob Abbondo.

I tillegg gjelder et dekret en anerkjennelse av martyriet til to personer som ble drept «av hat til troen» (in odium fidei), noe som gir dem tittelen Venerabilis («ærverdige») og kan lede til snarlig saligkåring. Dette gjelder: De ærverdige Marius Borzaga og Paulus Thoj Xyooj.

I tillegg har syv personer fått sine «heroiske dyder» anerkjent og blitt erklært Venerabilis («Ærverdige»), noe som betyr at bare et mirakel på deres forbønn gjenstår før de kan saligkåres. Det gjelder: Guds tjener Hyacinth Vera, Guds tjener Antonius Antić, Guds tjenerinne Julia Colbert di Barolo, Guds tjenerinne Brigida Maria Postorino, Guds tjenerinne Rafaela Martínez-Cañavate Ballesteros, Guds tjener Sergius Bernardini, Guds tjenerinne Domenica Bedonni Bernardini.

♦ Kathpress/Vatican Information Service /Katolsk Informasjonstjeneste

Hellig Olav – en brobygger mellom øst og vest

Av Caroline Serck-Hanssen

At Olav den hellige (995–1030) spiller en sentral rolle for den katolske kirke, blir vi stadig minnet om, blant annet takket være navnet på domkirken i Oslo og dette bladet. De siste tjue årene har «Norges evige konge» blitt et viktig samlingsmerke også for ortodokse kristne her til lands.

Siden midten av 90-tallet har hellige Olav fått synlig oppmerksomhet innenfor deler av Den ortodokse kirke i Norge. I forbindelse med 1000-årsfeiringen av Norges kristning i 1995 søkte Hellige Nikolai menighet i Oslo sin kirkelige ledelse om tillatelse til å venerere Hellige Olav som ortodoks helgen. Dette ønsket hadde sin bakgrunn i at den norske kongen tilhørte den udelte kirkens tid. Han både levde og ble helgenkåret før det store skismaet (kirkesplittelsen) i 1054, da den vestlige, romersk-katolske og den østlige, ortodokse grenen skilte lag. Følgelig var det ikke nødvendig med noen ny, omfattende kanoniseringsprosess der man undersøkte om Olav var en verdig kandidat eller ikke. Fra da av har det på ny blitt sunget ortodokse hymner og malt ikoner til martyrkongens pris.

Til forskjell fra Den katolske kirke, er den østlige grenen av kristenheten inndelt i en rekke selvstendige

lokalkirker med sine ulike nasjonale, språklige og kulturelle særtrekk. Interessen for den norske helgenen

kommer særlig til uttrykk i de ortodokse menighetene som har russisk tilknytning; både de som tilhører

Ikona av hellige Olav malt av den russiske ikonmaleren Dmitrij Selivanov fra St. Petersburg, ca 2010.

Moskva-patriarkatet og menighetene av russisk tradisjon som er underlagt Det økumeniske patriarkatet i Konstantinopel. Dette har en interessant historisk forklaring:

Skandinaviske vikinger i Østerled

Olav Haraldsson levde i en tid preget av svært livlige forbindelser mellom Skandinavia og Kievriket, som omfattet deler av dagens Russland og Ukraina. Vikingene kalte området for Gardariket, riket med de befestede byene. En av deres viktigste handelsveier, Østerled, gikk over Østersjøen og inn i Finskebukta. Derfra gikk ferden via elven Neva til Ladogasjøen, og deretter sørover forbi Novgorod og Kiev til Svartehavet og Konstantinopel. På russisk blir denne ruten betegnet som Put iz varjag v greki, som betyr «veien fra væringene til grekerne».

Både Snorres kongesagaer og Nestor-krøniken, fortellingen om Russlands eldste historie, beretter om de utstrakte kontaktene mellom Skandinavia og Kievriket. De nære forbindelsene bekreftes av andre islandske sagaer, runesteiner i Sverige og en mengde skandinaviske gravfunn langs Østerled. Vikingene, eller væringene som de ble kalt i øst, var stort sett fredelige handelsmenn og leiesoldater, og mange fikk ledende stillinger ved de slaviske fyrstehoffene. Fire tidlige norske konger oppholdt seg over lengre tid i Gardariket: Kristningskongen Olav Tryggvason, Olav den hellige, hans sønn Magnus den gode og Olav den helliges tjue år yngre halvbror Harald Hardråde.

Hellige Olav som politisk flyktning

Vi skal ikke her gjenfortelle Olav Haraldssons livshistorie, men stoppe opp ved de siste årene forut for hans død i slaget på Stiklestad 29. juli 1030. Halvannet år tidligere hadde Olav Haraldsson skaffet seg så mange fiender i Norge at han så seg nødt til å flykte østover sammen med sin mindreårige sønn Magnus. Fra Sverige dro følget videre til Gardariket, hvor storfyrst Jaroslav regjerte sammen med sin svenskfødte dronning Ingegerd, som der gikk under navnet Irina. Sagaene tier om hvilken by kong Olav og hans følge oppholdt seg. Mye taler for at nordmennene slo seg ned i den rike handelsbyen Holmgard (Novgorod), som ligger ved Volkhov-elven, men det

Ikona av hellige Anna av Novgorod (Ingegerd), som var forlovet med Olav Haraldsson i sin ungdom.

er ikke utenkelig at de også besøkte hovedstaden Kiev ved floden Dnjepr. Jaroslav opptrådte sjenerøst overfor den landflyktige kongen: Olav fikk nemlig tilbud om å bli hersker over landområdet Vulgaria (Stor-Bulgaria) ved elven Volga.

Hellige fyrster

Storfyrst Jaroslav (978–1054), senere kalt "den vise," var sønn av Vladimir I og en fyrstedatter av nordisk ætt som han skal ha voldtatt og røvet fra familien. Senere brøt Vladimir med sin hedenske fortid, og lot seg døpe av bysantinske prester i byen Kherson på Krim-halvøya i 988. Samme år innførte han den østlige, bysantinske versjonen av kristendommen som statsreligion i sitt rike. Av denne grunn tituleres kristningsfyrsten Vladimir som «apostlenes likemann» av Den ortodokse kirke. Også sønnen Jaroslav den vise er kanonisert.

Krønikeforfatteren Adam av Bremen (død ca 1080) omtaler ham som en hellig fyrste, men først i 2005 ble han offisielt inkludert i den russiske ortodokse kirkens helgenkalender.

Nære forbindelser

Jaroslavs hustru Ingegerd (ca 1001–1050) var datter av den kristne svenske kongen Olof Skötkonung. I sin ungdom ble hun forlovet med Olav Haraldsson, som hun hadde hørt mye godt om, men aldri hadde truffet. Faren lå i bitter strid med Olav, og forhindret derfor dette giftermålet. Snorre legger følgende ord i svenskekongens munn: "Det skal du vite, Ingegerd, at enda så stor kjærlighet som du har fått til denne digre mannen, så skal du aldri få ham, og ikke han deg heller. Jeg vil gifte deg med en av de høvdingene som jeg kan holde vennskap med." Som erstatning fikk Olav gifte seg med Ingegerds halvsøster Astrid.

Kart over vikingenes handelsveier i øst på Olav den helliges tid. «Veien fra væringene til grekerne» via Novgorod og Kiev er markert med lilla. Ruten på Volga-floden er rød. Her lå Volga-Bulgaria (Vulgaria), landområdet som kong Olav ble tilbudt av storfyrst Jaroslav og Ingegerd.

Det var altså nære bånd mellom den norske kongen og fyrsteparet Jaroslav og Ingegerd. I følge den korte islandske Eymunds saga blusset kjærligheten opp mellom de tidligere forlovedene mens Olav oppholdt seg i Kievriket. To av helgenkongens egne dikt som er gjengitt i den islandske Flateyrbok, kan tolkes i samme retning. Med dypt vedmod skillrer han den fagre kvinnen som rir bort med «gullband om sitt hovud».

Den vakre, viljesterke og kloke Ingegerd var Jaroslavs nærmeste rådgiver i statsanliggender, og hadde stor politisk innflytelse. I følge den russiske kirkes tradisjon var hun samtidig en svært from kvinne. Hun innstiftet Kievs første kvinnekloster, og ble mot slutten av sitt liv viet til nonne under navnet Anna. Hun skal ha dødd i Novgorod i 1050 og blitt begravd i byens nybygde Sofia-katedral, der det snart oppsto en lokal kult rundt henne. Etter hvert ble Olav Haraldssons ungdomsforlovede og senere svigerinne anerkjent som helgen av hele den russiske kirken.

Kiev – Det nye Konstantinopel

I sitt østlige eksil møtte Olav en blomstrende kristen kultur. Kievriket sto på denne tiden i nær kontakt med Byzants. I Jaroslavs regjeringstid ble det reist et stort antall kirker og klostre rikt utsmykket med praktfulle gullmosaikker og fresker utført av greske mestere. Metropolitt Illarion av Kiev skrev i 1040-årene en preken kalt "Tale om loven og nåden", som regnes som det viktigste litterære minnesmerke fra Jaroslav og Irinas tid. Prekenen inneholder en poetisk skildring av Kiev: "Se byen skinnende i herlighet, se den blomstrende kirken, se den voksende kristenheten, se byen glitrende og skinnende av de hellige ikonene og velduftende av røkelse og gjenlydende av lovprisninger og herlige sanger." Kiev var en østkristen metropol med keiserhovedstaden Konstantinopel som forbilde. Også Novgorod var for en europeisk storby å regne med sine 20 000 innbyggere – en størrelse på linje med Roma.

Olav må ha mottatt sterke inntrykk av den ortodokse kristendommen under sitt opphold i Gardariket. Snorre skillrer hvordan hans personlige kristentro her ble fordypet. Som landflyktig, avsatt konge hadde han rikelig med tid til å besøke gudstjenester og å reflektere over troen og sitt kall vinteren 1029–30. Han vurderte å si fra seg kongetittelen og reise på pilegrimsferd til Jerusalem eller andre hellige steder, og å gå i kloster. Mens Olav var i Kievriket skal han ha utført flere mirakler. Snorre forteller at han helbredet en gutt med halsbyll som var blitt sendt av Ingegerd. I følge et kvad av Sigvat Skald som fulgte kongen i eksil, ga han dessuten Vladimir synet tilbake. Kanskje dreier det seg om Ingegerds sønn med samme navn?

Olav var usikker på om han hadde noen fremtid i Norge, men etter en drøm der kristningskongen Olav Tryggvason viste seg for ham, ble han fast bestemt på å reise hjem og med Guds hjelp ta sitt rettmessige rike tilbake. Olavs mindreårige sønn Magnus

ble igjen i Gardariket, der Ingegerd tok ham til seg som sitt fosterbarn. Han dro først hjem til Norge i 1035, og ble senere kjent som kong Magnus den gode. Da var allerede farens ry som hellig martyr blitt viden kjent på grunn av de tallrike miraklene som utspilte seg i forbindelse med avdekkingen av Olavs legeme året etter slaget på Stiklestad. Kroppen hadde ikke gått i forråtnelse, og en mengde folk skal ha blitt helbredet takket være kraften fra de velduftende relikviene. Vitnesbyrdene om dette underet har forøvrig klare paralleller i mange ortodokse helgenfortellinger.

Olavskulten i øst

Den norske vikingkongens ry kom snart til å strekke seg langt utenfor Norges grenser: I Novgorod ble det innviet en kirke til hans ære, og selv i Det østromerske rikets hovedstad fantes det en Olavskirke, der hans mirakuløse sverd Bæsing ble oppbevart. Kirken i Konstantinopel fungerte som samlingspunkt for de nordiske leiesoldatene i den bysantinske keisergarden. Sannsynligvis ble begge disse kirkene hovedsakelig besøkt av væringer og betjent av prester som fulgte latinsk ritus. Olavskirken i Novgorod, som må ha blitt reist før år 1100, var tilknyttet den gotlandske handelsgården. Legendesamlingen Passio Olavi som antakelig er nedtegnet av erkebiskop Øystein (ca 1159–88), vitner om at også den ortodokse lokalbefolkningen hadde et forhold til denne utenlandske kirken. En gang det oppsto brann i byen, sannsynligvis nær den gotlandske handelsgården, løp noen fortvilede innbyggere til den «latinske» presten Stefanus for å få hjelp. Han grep da straks hellige Olavs ikon og holdt det opp mot ilden, som stanset på mirakuløst vis slik at resten av byen ble spart for ødeleggelse. At de ortodokse innbyggerne i Novgorod fortsatte å besøke gudshuset lenge etter at skismaet mellom Øst- og Vestkirken var et sørgelig faktum, fremgår av en russisk kilde fra 1100-tallet. Her er det nemlig tale om straff for dem som tar med seg barn til gudstjenester hos skandinavenes prest. Det må ha betydd at den latinske «kjetterkirken» har hatt en særlig tiltrekkingskraft, sannsynligvis på grunn av hellige Olavs ry som undergjører. Hans navn er dessuten nevnt i en russisk bønn til Treenigheten. Bønnen ble sannsynligvis utformet omkring år 1100 og er bevart i en

rekke avskrifter fra 1300- til 1500-tallet. Olav (Olov) inngår her blant navnene på en rekke østlige og vestlige martyrer som påkalles som forbedere. Selve forekomsten av en slik bønn vitner om at hellige Olav må ha hatt en viss plass i russisk fromhetsliv på den tiden da bønnen ble skrevet. Etter 1100-tallet var det imidlertid slutt på de livlige kontaktene mellom Skandinavia og Russland. Som en følge av de latinske korsfarernes angrep på Konstantinopel i 1204, ble kløften mellom Øst- og Vestkirken ytterligere utdypet. Minnet om hellige Olav forsvant snart i den ortodokse folkefromheten.

Hellige Olav i den ortodokse kirke i dag

I første omgang var det norske konvertitter til den ortodokse kirke som påpekte at hellige Olav med rette kan kalles en ortodoks helgen siden han levde og døde før kirkesplittelsen i 1054. (Det samme gjelder dessuten hellige Sunniva og Halvard). Snart fattet også ortodokse innvandrere interesse for Norges nasjonalhelgen, som samtidig tilhører den kristne fellesarven.

I 2007 fikk Trondheim en egen, fast stasjonert ortodoks prest tilknyttet Moskva-patriarkatet. Menigheten er passende nok oppkalt etter Olavs svigerinne og ungdomsforlovede, Hellige Anna av Novgorod (Ingegerd). Feiringen av Olsok har naturlig nok en sentral plass i menighetens liturgiske liv. Minnet om martyrkongens død på Stiklestad markeres hvert år med ortodoks vesper og vannvelsignelse på stedet der han falt. Selve olsokdagen blir feiret med en høytidelig ortodoks liturgi i Trondheim som samler troende fra mange ulike ortodokse land og menigheter. Ofte har det vært ortodokse biskoper til stede, både fra Russland, Serbia og Romania. I 2014 etablerte Georgias patriarkat et ortodoks nonnekloster oppkalt etter hellige Olav og profeten Elias i den lille bygda Norddal (Møre og Romsdal).

En gryende interesse for hellige Olav kan samtidig spores i selve Russland: En russisk kirkehistoriker og teolog som har skrevet doktoravhandling om den norske helgenkongen, har tatt til orde for at han må innlemmes i Moskvapatriarkatets offisielle helgenkalender. Det er allerede utarbeidet forslag til et komplett sett av kirkeslaviske gudstjenestetekster som kan

benyttes i feiringen av hans minne. I Vyborg, som tilhørte Finland før andre verdenskrig, har byens festningsmuseum i samarbeid med det lokale bispedømmet markert Olsok de senere årene. Grunnen til at dagen feires nettopp her, er at hovedtårnet til den opprinnelig svenske middelalderfestningen bærer den norske helgenkongens navn.

I oktober i fjor ble en relikvie av hellige Olav, populært kalt «Olavsarmen» på grunn av formen til skrinet den oppbevares i, båret i høytidelig prosesjon fra St. Olav domkirke i Oslo til Vår Frelsers ortodokse kirke i Akersveien. Biskop Bernt Eidsvig overrakte ved samme anledning en liten bit av relikvien til den ortodokse nabomenigheten. Gaven skal få sin faste plass i det ortodokse kapellet som i fjor ble reist på Stiklestad i Nord-Trøndelag. Den laftede tømmerbygningen med den karakteristiske russiske løkkuppelen ble innviet 16. oktober 2014, i forbindelse med feiringen av 1000-årsjubileet for helgenkongens dåp.

Med sin sjenerøse gest understreket biskop Eidsvig det faktum at både katolske og ortodokse troende nærer dyp respekt for hellige Olav og det kristningsverket han etterlot seg. Hellige Olav har de siste par tiårene blitt et stadig viktigere økumenisk samlingsymbol: Både den romersk-katolske, deler av den norske lutherske og de ortodokse menighetene av russisk opprinnelse i Norge forenes i feiringen av Norges evige konge under Olsok. Fra og med 2014 kommer dette faktum dessuten fysisk til uttrykk gjennom at de tre kirkesamfunnene er representert med hvert sitt kirkebygg på Stiklestad.

Foto: Bård Nyström

Caroline Serck-Hanssen

Fagsjef /
førstekonservator
ved Stiklestad
Nasjonale
Kultursenter,

medlem av Hellige Olga russiske
ortodokse menighet i Oslo

St. Ansgar til topps i Ministrant-NM

Av Josef Ottersen

Gruppebilde. Foto: Hung Nguyen

Den 17.-19. april var over 115 ministranter i alle aldre samlet på St. Sunniva skole i Oslo for å lære mer om ministrering, og bli kjent med andre ministranter fra resten av landet. I løpet av helgen ble det også arrangert norgesmesterskap i ministrering. Det var Kristiansands-laget som til slutt kunne smykke seg med gullmedaljen, tett etterfulgt av St. Tarcisius fra Bergen på andreplass og hjemmelaget St. Olav på tredjeplass.

Temaet på årets ministranthelg var «Kalt til tjeneste ved ditt alter». Etter flere år uten ministranthelger var det på tide å gå 'back to basics' om hva vi egentlig gjør der rundt alteret. Seminarist Josef holdt fredag en innledning rundt ministrantenes bønn (se under), og messen som kilde og høydepunkt i det kristne liv. I en liturgisk variant av PaterPrater, svarte p. Pål på alt fra røkelsens betydning til hvorfor vi har relikvier i alteret. I en fullsatt St. Joseph kirke ble aftenbønn, messe og sakramentsandakt sterke gudsopplevelser. Foruten styrking av troen, ble det skapt mange nye vennskapsbånd. Med blant annet et avansert rebusløp i Akersveien, morsomme bli-kjent leker

i skolegården og tid til å spille fotball på gressmatta, har ministrantene mange gode minner med seg fra helgen.

I konkurransen deltok det totalt 11 lag fra menighetene i Bergen, Drammen, Jessheim, Kristiansand, Oslo, Stavanger og Ålesund. I første runde skulle lagene ministrere en oppgave de kjenner fra høymessen: inngang, offertorium, forvandling eller avslutning. Etter trekning fikk lagene litt tid til å forberede seg sammen med lagleder, mens selve konkurransen måtte kjempes på egenhånd. I tillegg til ministreringen, måtte de selv plukke ut alt det liturgiske utstyret de eller presten trengte for å utføre oppgaven. Det var ikke

lett å skille lagene, men det ble til slutt St. Svithun (Stavanger), St. Tarcisius (Bergen), St. Ansgar (Kristiansand), det tamilske laget fra St. Johannes (Oslo) og St. Olav (Oslo) som gikk videre til finalen.

Til finaleomgangen flyttet vi oss fra St. Joseph til Trefoldighetskirken, og nå fikk ikke lagene vite hvilken oppgave de skulle utføre før 10 minutter før det var deres tur. Etter at alle hadde utført lysliturgien påskenatt, kunne juryen konkludere at det var St. Ansgar, St. Tarcisius og St. Olav sine ministranter som ministrerte mest korrekt, estetisk, ærbødigst og med godt samarbeid. Vinnerlaget fikk ministrere i søndagens høymesse, som av alle ting ble feiret av kardinal Nycz av Warszawa. Resten av ministrantene fikk sitte i koret, så det ble litt av en prosesjon (og veldig mange stoler som måtte bæres opp trange kirketrapper). Det ble også utdelt diplom og vandrepremier: et flott prosesjonskors til førsteplass, en stort ikon til andreplass og en bibel til tredjeplass.

Vi gratulerer alle ministrantlag som klarte å organisere seg til å delta på helgen og bidra så sterkt i konkurransen. Da det var tid for avskjed, ble det tydelig at helgen virkelig hadde inspirert til å satse på ministrantarbeid i de forskjellige menighetene. Det var ikke tvil om at det var akkurat dette som trengtes nå. Vi ses igjen neste år!

Ministrantenes bønn før Messen

Herre Jesus Kristus, du har kalt oss til tjeneste ved ditt alter. Det er en stor ære for oss å kunne tjene deg. Når vi hører ditt ord og sammen feirer gudstjeneste, er du midt iblant oss. Hjelp oss å utføre vår tjeneste med verdighet slik at vi i ditt nærvær vokser i troen. Amen.

Ministrantenes bønn etter Messen

Herre, vi takker deg for ditt nærvær i ord og sakrament. La oss få bære din fred ut i verden. hjelp oss å være gode, bevar oss fra synd og skyld. Gi oss å vokse i alt som er godt, og la oss få være dine vitner i vår hverdag. Kall mange mennesker inn i ditt følge så ditt rike må komme til alle mennesker. Amen.

Vinnerlaget med prosesjonskorset de vant. Foto: Hung Nguyen

150 meter lang prosesjon. Foto: Hung Nguyen

Utgangsprozsjon med fire i bredden. Foto: Hung Nguyen

Alle på det tamilske laget vet hva de skal gjøre. Foto: Hung Nguyen

St Ansgar, Jesus og kardinalen. Foto: Hung Nguyen

Fornøyde solvinnere med vandreikonet. Foto: Hung Nguyen

St Olav på tredjeplass med Bibel. Foto: Hung Nguyen

Ministrantene måtte vise allsidige evner. Foto: Hung Nguyen

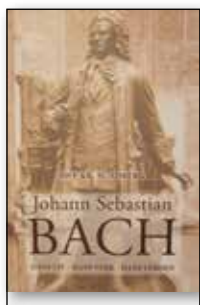

St Sunniva (Ålesund) snart klare for offertorium. Foto: Hung Nguyen

Ove Kristian Sundberg

Johann Sebastian Bach: Hans liv – hans verk – hans verden

Kolofon Forlag, 2014

Ny bok for alle som elsker Bach.

Mye er skrevet om J.S. Bach og hans musikk, innspillinger finnes i stort antall, og Bachs musikk fremføres. Men inntil nå har vi manglet en større Bach-monografi på norsk. Med boken «Johann Sebastian Bach. Hans liv – hans verk – hans verden» har Ove Kristian Sundberg rettet opp dette. Sundberg er tidligere domorganist, magister i filosofi (med idéhistorie og teologiske disipliner) og professor emeritus i musikkvitenskap. Han har, i tillegg til en lang rekke artikler, utgitt flere bøker, bl.a. om musikkfilosofiske emner. Dette betyr ikke at den nye Bach-boken er tunglest. Emnet er omfattende, og kunne blitt en «mursten» av en bok, men Sundberg begrenser seg til 238 sider, og henvender seg til en relativt bred leserkrets. Han skriver i innledningen at han forsøker «å tegne et riss av Bachs livsgang som menneske og som kunstner. Samtidig vil jeg gå nærmere inn på enkelte av de større verkene han har velsignet ettertiden med. Underveis, og mer konsentrert mot slutten, vil jeg forsøke å gi glimt av den verden som omgav Bach; hans liv, gjerning og kunst.» Lesere både med mye og lite Bach-kunnskap

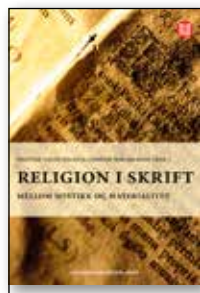
vil kunne lese Sundbergs bok med utbytte. Et vell av kildehenvisninger er til hjelp for dem som blir inspirert til videre lesning. I kapitlene «Hvordan var Bach mulig?» og «Glimt av en Bach-verden» drøftes bl.a. hvilke åndsstrømninger som var med på å prege Bach. Hvilken oppfatning hadde han av sin kunst og sin gjerning? Bachs formulering (etter Augustin): «til Guds ære og sinnets rekreasjon» er berømt, og er uttrykk for en tradisjon som betrakter musikken – grunnleggende forstått – som Guds gave. I Bachs språkbruk betyr «sinnets rekreasjon» gjenskapelse eller gjenopprettelse av sinnets helhet og helse. I Bachs samtid blir musikken tiltrodd en slik mulighet, fordi man tiltror den evnen til å kommunisere med skapende og oppholdende krefter i tilværelsen, skriver Sundberg. Ved å ta med slike vesentlige perspektiver, får boken også en verdi ut over den biografiske og musikkvitenskapelige fremstillingen.

Helge Landmark

Ingvild Sælhus Gildhus og Lisbeth Mikaelsson (red.)

Religion i skrift

Mellom mystikk og materialitet

Universitetsforlaget 2013
242 sider, 419 kr

– Ad fontes, sa de gamle romere - til kildene. Det er sentralt i god journalistikk – og ikke mindre i studiet av religioner, særlig de store bokreligioner. Derfor er tekstsamlingen Ingvild Sælhus Gildhus og Lisbeth Mikaelsson har redigert et verdifullt verktøy for den som vil studere religion i sin alminnelighet eller en eller flere av de store verdensreligioner i særdeleshet.

Komparativt

Religion i skrift er av minst tre grunner en interessant samling artikler om hellige skrifter. Med et såvidt lite volum kan en slik samling aldri gi noe tilnærmet dekkende bilde av de store religioner. Men det er heller ikke dens hensikt. Dens innledende kapitler har i særlig grad et komparativt perspektiv.

Tankevekkende

Som helhet – slik undertittelen spenstig antyder betrakter den både de hellige skrifter og de fysiske tekster. Den inviterer dermed til en kildekritisk holdning og inntar en spørrende holdning som både er tankevekkende og inviterer til nytenkning. Sjelden har jeg sett så mange gode mellomtitler som bokstavelig talt river leseren med seg.

For det annet kommer åtte av bokens 11 forfattere fra Bergen, i hovedsak fra UiB. De tre øvrige kommer fra UiB, UiO og MF. Dermed får boken et utvidet og rikere perspektiv.

Originalt

Endelig er bokens to siste kapitler svært originale på en måte som nok kanhende vil få særlig yngre lesere til å nikke gjenkjennende: “Med kroppen som lerret. Senmoderne tatovering” og “Jeg skal frelse verden! Wham! Bam! Boom! Religion som tekst i Melodi Grand Prix”.

Bokens hovedredaktører har tidligere sammen blant annet skrevet Kulturrens refortrylling (Universitetsforlaget 2005) og hva er RELIGION (Universitetsforlaget 2007).

Det tildels materielle syn (som ikke må forveksles med materialistisk) som er med på å prege boken og gjør at den spenner fint mellom det jordnære og det himmelstormende. Heldigvis er der også rom for de store religioners iboende mystikk.

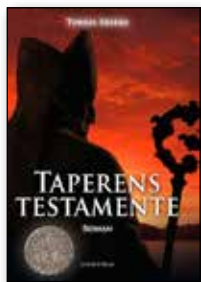
Religion i skrift er stimulerende fordi den er på å skape en skjerpet tekstkritisk holdning hos leseren.

Steinar Rivedal Wiik

Torkel Brekke

Taperens testamente

– om Åndens frukter

Lunde forlag, 2014

Religionshistorikeren Torkel Brekke, kjent som ekspert på blant annet buddhisme og religiøs fundamentalisme, har valgt en krevende og spennende periode som utgangspunkt for sin første roman. Vi følger den siste erkebiskopen i Norge, Olav Engelbrektsson, i hans kamp for Norge som selvstendig rike og katolsk land fra begynnelsen av 1520-tallet til begge sakene er tapt i 1537. I likhet med NRK Radio som i fjor sendte den storslagne serien «Himmeldronningen» av Silje Holtet og Tommy Bredsted med handlingen fra 1530-tallet, valgte også Brekke å grave dypere i historien i grunnlovsjubileumsåret 2014. For, som han sa det i et intervju: «Saken er at det er her det begynner!» (Vårt Land, 24. september 2014). Vil du forstå Norge, må du gå bak 1814! Vi nærmer oss dessuten femhundreårsminnet for reformasjonens begynnelse i 1517. Gjennom sin roman skriver Torkel Brekke Norges reformasjonshistorie inn i de europeiske storhendelsene med Luther og kongene, paven, keiseren og sultanen. Mye var på gang, og mye har fått plass i Brekkes drøyt 200 sider lange roman. Kanskje for mye?

Det er ingen tvil om at Brekke har gjort grundig research. For at en historisk roman skal være mer enn et historieverk i fortellerform holder det ikke å ha orden på storpolitikken. Også smakene, luktene, maten, klærne, byggeskikkene, sykdommene og mye annet må være med for at den litterære fiksjonen skal flytte oss fra vår tid til fortiden. Jeg synes langt på vei Brekke klarer dette bra. Den som leser romanen får et spennende og til tider overraskende møte med det tidlige femtenhundretallet i Norge og Europa. Det i seg selv er verdt lesningen, men ikke

nok for å drive handlingen fremover. Hva slags plot skal en velge i en historisk roman? Det historiske plottet som den historiske rekonstruksjonen ut fra kildene gir oss, eller et eget plot ut fra inndiktede personer og hendelser?

Brekke vakler litt her, synes jeg. Han dikter inn «tyrkerfaren» i historien. Det har han god dekning for i de historiske kildene. Den muslimske sultanens hær var fryktet i hele Europa, og her kunne Brekke til og med ha vist til Norges første trykte bok som han nevner i en annen forbindelse. Messeboken Olav Engelbrektsson var med på å trykke i Paris i 1519 på oppdrag fra den forrige erkebiskopen, inneholdt nemlig en egen votivmesse «for hedningene og tyrkerne». Brekke lykkes i å vise hvordan frykten for muslimene var en del av den europeiske identiteten allerede på 1520-tallet, men dette tyrkersporet blir likevel aldri mer enn et inndiktet sidespor som forfatteren til sist tvinges til gi en drastisk og brå avslutning. Tyrkerfaren blir skoletime mer enn spenningsroman.

Sidesporet virker unødvendig når historien om den siste norske erkebiskopens embetstid (1522-37) i seg selv er så dramatisk. Her er det ikke nødvendig å dikte inn de mest dramatiske begivenhetene. Virkeligheten overgår fantasien, men kildene etterlater en del gåter som romanforfatteren kan gå videre på. Den største av dem er kanskje mennesket Olav Engelbrektsson, kjent som den store taperen i norges-historien. Hvordan fortelle «taperens testamente» så vi skjønner hva han kjempet for og vi tror han kan vinne, selv om vi vet at han tapte?

Når Brekke velger erkebiskopen til sin debut som romanforfatter, kun ti år etter Edvard Hoems dype psykologiske portrett av samme mann (Kom fram, fyrste! Oktober forlag, 2014), må han tåle en sammenligning. Det er ingen tvil om at Hoem lodder dypere i personskildringene enn Brekke. Det skulle da også bare mangle når en debutant sammenlignes med en erfarne romanforfatter som Hoem, som også brukte flere sider på fortellingen og startet tidligere i erkebiskopens liv. Men det har også sine fordeler å starte midt i begivenhetenes gang slik Brekke gjør. Sammen med de korte kapitlene gjør det romanen mer lettlest enn Hoems roman. En trenger ikke

fordøye så mye av gangen, men kommer heller ikke så dypt, før det er tid for et nytt kapittel fra et nytt sted med et nytt emne.

Jeg innrømmer at jeg tidvis savnet dybden fra Hoems personskildringer under lesningen av Brekkes roman, ikke minst innlevelsen i de religiøse og politiske motiver. Hva var det som drev Olav Engelbrektsson? Hva var sammenhengen mellom kampen for det katolske Norge og det selvstendige Norge? Alt i alt synes jeg likevel Taperens testamente står seg bra både som romandebut og som et nytt tilskudd til litteraturen om Norges siste erkebiskop. I løpet av de siste ti årene har vi fått to gode bøker og en radioserie om erkebiskopen og hans tid. Historien har vist seg å være stor og dramatisk nok for alle tre. Jeg håper vi snart får se filmen eller TV-serien om erkebiskopen og reformasjonen i Norge, vår egen versjon av The Tudors. For det var her det begynte!

Pavens bønneintensjoner 2015

Juni
Generell intensjon:
At innvandrere og flyktninger må bli inkludert og respektert i landene de kommer til.
Misjonsintensjon:
At et personlig møte med Jesu må vekke i mange unge mennesker et ønske om å gi sine egne liv i prestedtjenesten eller det gudviede liv.

Juli
Generell intensjon:
At politisk ansvar på alle nivåer må praktiseres som en edel form for nestekjærlighet.
Misjonsintensjon:
At latinamerikanske kristne til tross for sosiale forskjeller, må bære vitnesbyrd om kjærlighet til de fattige og bidra til et mer broderlig samfunn.

August
Generell intensjon:
At frivillige generøst vil gi av sin tid i tjeneste for de trengende.
Misjonsintensjon:
At vi vil lære å glemme oss selv og være en neste for de marginaliserte.

September
Generell intensjon:
At alle unge mennesker må få bedre muligheter til å ta utdanning.
Misjonsintensjon:
At kateketer må bære vitnesbyrd ved å leve i samsvar med troen de forkynner.

BLI MED PÅ SOMMERLEIR

Norges Unge Katolikker arrangerer mange sommerleirer for katolske barn og unge. Leirene inneholder en herlig blanding av ferie, lek, liturgi, bønn og moro! For de yngste har vi barneleirer rundt om i landet, slik at de ikke trenger å reise så langt. Juniorer og ungdom inviteres til nasjonale leirer på Mariaholm. Sommerens beste uke får du på leir!!

**PRIS: 1900 KR FOR
NUK-MEDLEMMER,
2300 KR FOR ANDRE**

BARNELEIR :

Oslo / Øst :

Mariaholm, Spydeberg

20. - 27. juni : 8-11 år

Barneleir Midt :

Triangelheimen, Meråker

20. - 27. juni : 8-12 år

Distriktsleir Nord :

Vestre Jakobselv Camping, Varanger

31. juli - 5. august : 8-18 år

Barneleir Vest :

Fredtun, Karmøy

24. juni - 01. juli : 8-14 år

Distriktsleir Sør :

Stella Maris, Mandal

20. - 27. juni : 8-12 år

UNGDOMSLEIR :

Mariaholm, Spydeberg :

4.-11. juli : 15-18 år

JUNIORLEIR :

Mariaholm, Spydeberg :

27. juni-4. juli : 12-14 år

FOR MER INFO:

Se www.nuk.no for påmelding til leirene. Vi tilbyr både reiserefusjon og søskenrabatt for våre medlemmer.

TRO | FELLESSKAP | HANDLING

Jomfru Maria

«Vær ikke redd for å elske den Hellige Mor for mye, du kan aldri elske henne mer enn Jesus gjorde.»

Den hellige Maximilian Kolbe

Mai måned: Den hellige Mor Maria

Mai er måneden for blomstring, nytt liv, glade festdager og lange lyse kvelder. I vår katolske tradisjon er denne vakre måneden viet feiringen av Jomfru Maria, Guds mor.

Jomfru Maria er Jesu mor, og til den oppgaven ble hun spesielt valgt av Gud. Like før Jesus døde på korset, sa han til Johannes, en av disiplene: «Se, der står din mor». Derfor er Jomfru Maria fra da av også mor til alle Jesu disipler, mor til hele Kirken.

Når vi lærer mer om henne som er Jesu mor, Kirkens mor og vår mor, får vi samtidig vise vår kjærlighet og hengivenhet til henne, og dermed også til Jesus. Vi kan lage et Maria-alter hjemme, pynte med pene blomster og markere noen av de mange festdagene for Maria i denne måneden. Ved å be rosenkransen sammen eller ved å gjøre gode ting for hverandre, viser vi også vår kjærlighet til vår Hellige Mor og til hennes Sønn, Jesus.

Mai

Hjelpe-til-kurv

vanskelighetsgrad

tidsbruk

Det er fint å kunne hjelpe noen som trenger det. Dette kan vi gjøre hele året, men i mai, når vi feirer Jomfru Maria, passer det ekstra godt å gi litt oppmerksomhet og vennlighet til noen som trenger det. Kanskje er det noen i familien eller menigheten din som skal få en baby, nettopp har flyttet, er syk eller gammel. Da kan vi lage en «hjelpe-til-kurv» med noe de vil bli glade for, og så kan vi gå på et lite besøk for å se om vi kan glede dem i dag. Når vi er hjemme igjen, kan vi be en bønn til Jomfru Maria og be henne om å gå i forbønn for det mennesket vi har besøkt.

Man skal ikke stikke hodet langt inn i kommentarfelt før man får høre at det å være kristen er å være overtroisk. Reaksjonene blir ikke færre om man er katolikk. Det slås fast at skal man bekjempe overtro, må man bekjempe all religion. Skal man fremme vitenskap, må man komme seg ut av middelalderen og slutte å bruke Gud som forklaring.

Det dette nok heller viser, er behovet for å bekjempe fordommer. Det er ikke uten grunn at tro og overtro er to forskjellige ord, eller at religionsvitere foretrekker å snakke om folketro. Og det er enda mindre grunn til å stemple alle religiøse tanker som overtroiske = uvitenskapelige.

Og som så ofte, kan vi lære av historien – ikke minst fordi den er annerledes enn vi er vant til å tenke. De viktige skillelinjene har ikke gått mellom «tro» eller «viten», ikke engang mellom ateisme og kristen tro, men mellom gudetro og Gudstro, mellom folketro og filosofi.

Lune eller lov? For dette handler om perspektiver. Hva slags virkelighet befinner vi oss egentlig i? Lever vi i det som enkelte i overkant romantisk kaller for et «fortryllet univers», eller i et med naturlover? Et lunefullt univers, eller et lovstyrt? Gudenes lekekasse eller noe som er holdt oppe av en trofast Gud?

Det kan, kort sagt, skape ulike typer samfunn å tenke at det gjelder å holde seg inne med naturåndene eller å finne ut av naturlovene. Det er forskjell på å lete etter bedre besvergelses og etter bedre teologi og teknologi.

Mentalitetsendring. I europeisk historie bidro kirkelige aktører til å endre en mentalitet bygget på ånder og en besjelet natur. Det er mange eksempler på dette. I Frankrike på 800-tallet trodde folk flest at uvær og katastrofer skyldtes magiske evner noen hadde fra onde ånder. De forestilte seg at tyver seilte på skyer fra et land de kalte Magonia. Takket være evnen til å skape tordenstormer kunne de stjele frukt og korn i skjul før de seilte tilbake.

Så hva gjør folk flest når det dukker opp ukjente etter at et durabelig uvær har rasert avlingene?

Religion mot overtro?

Av Bjørn Are Davidsen

Vi ser ett eksempel fra en landsby nær Lyon. Folk var i heller dårlig humør. Hungersnød sto for døren, og uværet måtte skyldes onde makter. Fire fremmede på veien kunne altså valgt et mer heldig tidspunkt. Lokalbefolkningen hadde endelig funnet himmelseilere som var ramlet i bakken.

Men før man rakk å lynsje dem, dukket selveste erkebiskopen, Agobard (799–840), opp. Og dette var ingen hvem som helst. Han hadde lenge mislikt overtroen på at været kunne styres magisk, eller at ildprøver kunne avgjøre om noen var skyldige. Han var ikke nådig mot blandinger av kristendom, hedendom og folketro.

Agobards skrift «Om haglvær og torden» gikk rett i strupen på populære forestillinger. Han kalte troen på værmagi for dårskap og dumheter. Poenget var ikke å avvise overnaturlige forklaringer som sådan, men at onde mennesker og ånder kunne påvirke været med magi.

I stedet for et fryktens kaosunivers, levde vi i et fantastisk ordnet univers. I stedet for å engste oss, burde vi begeistres og forundres. Selvsagt skulle vi be Gud om godt vær, men vi kunne ikke påvirke ham med magiske besvergelses fra Svarteboka.

Det var ikke underlig at Agobard fikk beboerne, som «var gått fra vettet av så mye dumheter», til å slippe de stakkars forbipasserende fri.

Slike episoder gjentok seg mange steder. Også paven grep inn. I 1080 skrev Gregor VII til kong Harald Hein og angrep det han kalte «den barbariske skikk» danskene hadde med å gi prester og gamle kvinner skylden for sykdom, uvær og ulykker. Harald avskaffet også jernbyrd som bevis i straffesaker. Å bære glødende jern eller kull for å avgjøre om man var skyldig, ble sett på som en hedensk skikk.

At Gregor kjempet for å øke Kirkens makt, hadde ikke bare negative følger.

Hekseprosessene. Kirken forbød også å ta livet av dem som ble anklaget for trolldom, siden troen på dette ble ansett for å være en levning av det hedenskap

som evangeliet hadde fordrevet. I de urolige tidene etter senmiddelalderens pestbølger, endret imidlertid dette seg. Hekseprosessene fra slutten av 1400-tallet til 1600-tallet skyldtes at en forsterket folketro koblet med en hysterisk demonologi og konspirasjonstenkning fikk feste på landsbygda og hos noen lærde.

Mens domstolene før hadde vegret seg for slike saker, åpnet man nå slusene, også for å redusere lokal panikk og lynsjinger. Det er ikke tilfeldig at de fleste prosessene foregikk langt unna sentrale kirkelige instanser. Ingen ble henrettet for trolldom i Roma. I Norge var det flest saker i Finnmark, i forhold til folketallet. Det som stoppet heksejakten i Spania, var inkvisisjonen, som ikke fant bevis for trolldom.

Omfanget var av flere grunner lavere enn myten om millioner av ofre. På de par hundre årene prosessene foregikk overstiger ikke tallet 40 000, omtrent like mange som er lynsjet som hekser i Afrika de seneste tiårene. Dette har ifølge en norsk ekspert som Rune Blix Hagen, fått historikere til å mene at utfordringen er å forklare hvorfor prosessene ikke grep mer om seg i Europa. En vedvarende skepsis blant mange i Kirkens ledelse, også under den verste fasen, kan være en viktig årsak.

Å forstå. Det hjelper oss ikke til å forstå utviklingslinjene om vi kaller all religiøs tro for overtro, enten man tenker på katolisisme eller kabbala, neothomisme eller New Age. I stedet risikerer vi å viske ut linjene. Vi kan skyve vekk en virkelighetsforståelse som på avgjørende måter bidro både til å dempe negative utslag av folketro og til å fremme troen på vitenskapens mulighet og verdi. Noen av oss tenker at en slik virkelighetsforståelse fortsatt kan spille en avgjørende rolle.

Å tro at vi løser problemet med overtro ved å bekjempe kristen gudstro, er overtro.

■

Tjenesten, ikke æren

Et intervju med organist Helge Landmark

Av Therese Sjøvoll

Helge Landmark, tidligere domorganist og domkantor i St. Olav kirke i Oslo, ble pensjonist i september 2014, etter sytten års tjeneste i St. Olav kirke i Oslo. Før dette hadde han lang fartstid som kirkemusiker i Den norske kirke (Dnk), der hans far også virket som prest.

Organist Helge Landmark ved cembaloen han bygget i 1972. Foto: Therese Sjøvoll

– Jeg er flasket opp med kirke og kristendom, sier han, og forteller at faren hadde et bevist forhold til liturgi og kirkemusikk og var opptatt av og interessert i dette. – Musikken var der i opphavet, sier han med glimt i øyet. Foreldrene møttes under en elevforestilling ved det gamle Musikkonservatoriet, da hans pianospillende mor skulle akkompagnere hans tverrfløytespillende far.

– Både min bror og jeg ble tilbudt pianoundervisning. Fra jeg var ni år til jeg var tolv år, tok jeg spilletimer. Så ble jeg lei og begynte å lete etter unnskyldninger for å slippe å øve. Det ble så kjedelig med den ene sonaten etter den andre. Jeg fortsatte dog å spille «vilt». Det vil si, jeg spilte på egenhånd.

– Da vi bodde i Porsgrunn, mens jeg gikk på realskolen og gymnaset, kom jeg med i en gjeng som hørte på klassiske plater. Flere av disse kameratene

spilte instrumenter selv. De spilte fiolin, cello og piano. Folk tok med plater som de hadde, og så hørte vi på disse og diskuterte dem selvfølgelig. Vi hørte på Bachs Brandenburgerkonserter, og det gikk mye i barokkmusikk. Mendelssohn og Brahms var det også, men ikke så mye kirkemusikk. På gymnaset begynte jeg å høre snakk om kirkemusikk og forstod at det kunne være mer enn salmesang.

– Barn kjeder seg ofte i kirken, og det gjorde jeg også. På slutten av gymnaset ble jeg med i det kristelige skolelaget og gikk i kirken som forening. Da ble det helt annerledes. Jeg kom tilbake til gudstjenesten gjennom dette.

Orgelet møtte Landmark for første gang på Kjerringøy utenfor Bodø, der prestefamilien bodde fra Landmark var to til han var åtte år. – Det kom et

nytt orgel til Kjerringøy, og vi måtte pumpe luft til det med store belger. Orgelbyggerne prøvespilte, og det var mye snakk om det nye orgelets fortreffeligheter. Mor var orgelvikar iblant, selv om hun ikke hadde utdannelse i dette.

– Det var ved en konsert i Skien kirke i regi av Rikskonsertene at jeg for første gang opplevde orgelet i stort format. Skien kirke har et godt kirkerom og orgel, og Hans Solum, som senere ble min pianolærer, spilte Suite Gothique av Léon Boëllmann, Arild Sandvolds koralmusikk, og Bachs variasjoner av O Gott, du frommer Gott. Det var omtrent ikke tilhørere, men jeg opplevde det som en åpenbaring. Jeg bestemte meg der og da for å bli organist, og fra da av var jeg helt klar på at det var dette jeg ville drive med. Å være i kirken og høre orgelbrus.

– Alt kom sammen i orgelbruset: oppveksten, musikken, og troddimensjonen. Dagen etter fortalte jeg mine foreldre at jeg ville bli organist. Jeg hadde fritt valg av utannelse, men de var nok veldig fornøyde. «Du har musikken, og det kan ingen ta ifra deg,» sa mor.

Landmark tok organist- og kantoreksamen i 1970 og videre studier ved Musikkonservatoriet og Musikkhøyskolen i Oslo. For Dnk tjente han som organist i Tanum kirke i Vestre Bærum, i Borgestad kirke i Skien og i Søndre Slagen kirke i Tønsberg. Det første jentekoret han hadde ansvar for, startet han i Borgestad kirke. Mens Landmark snakker om utdannelsen og perioden han tjente i Dnk, faller godordene løst og generøst om norske kirkemusikere som han skylder mye inspirasjon og kunnskap: Egil Hovland, Trond Kverno, Kjell Mørk Karlsen, og Harald Gullichsen. – Rolf Karlsen, min orgellærer og dengang organist i Oslo domkirke, var en veldig viktig person for meg. Han viste veldig tydelig praksis i forhold til musikk i gudstjenestesammenheng.

I 1997 ble Landmark ansatt som domorganist og domkantor i St. Olav menighet i Oslo, og i 1999 ble han tatt opp i Den katolske kirkes fulle fellesskap. Når jeg spør om han kan snakke litt omkring konversjonen sier han: – Det var akkurat som å komme rundt et hjørne. Nå begynner et nytt liv.

I St. Olav var det allerede et etablert domkor som Landmark fikk ansvar for, og i 1999 startet han det første barnekoret. – Kristine Dingstad meldte seg som dirigent og hun er flink med barn og sterk faglig. Siden har det vokst og vokst. Da vi begynte høsten 1999, var det 5–7 jenter. Nå er det aspirantkor med 30, barnekor med 30 og juniorkor med ca. 20. Det er egne ledere og organister som er involvert. Barna får et miljø, og koret skal være en del av katekesen.

– Det er viktig hva man gir barna av musikk og hva man velger av tekster og repertoar. For barna har ingen fordommer, de lukker seg ikke, og er nysgjerrige på det meste. Ta gregorianske melodier. Barna fortjener å stifte bekjentskap med dem. Man må være kresen med hva man lar barna synge.

– Barnekoret er en kjepphest for meg. Barna får være med i messen og bli glad i messen. Det er viktig at barn blir kjent med messen og musikken tidlig. Du sår et frø for hva som kommer senere. Derfor er det så viktig hva de får med seg i den alderen. Det har vært veldig flott å være med på å utvikle dette, og det betyr mye for meg at barnekoret fortsetter, og at det er i utvikling med Dingstad og den nye domorganisten Otto Christian Odland.

St. Olav har også fått ny domkantor, Vegar Sandholt, som leder domkoret og virker som organist. Hva gjør man egentlig som organist og kantor, spør jeg Landmark.

– Man må selvfølgelig øve inn det man skal spille under messen. Så er det korøvelse, og alle forberedelser. Det er først og fremst organistens og kantorens oppgave å velge musikk, men det avhenger noe av presten, som i siste instans bestemmer. Man står ganske fritt, og det finnes forskjellige alternativer i forskjellige menigheter. Hva som synges, og hvor stor rolle det spiller, avgjør prest og kantor ut fra ressurser. Jeg har fått frie hender til å velge messe i St. Olav, men i andre kirker har det vært liturgiutvalg, og det har vi også hatt hos oss.

– I søndagsmessen skal alt synges. Da jeg begynte, hadde vi bare noen hefter, så det ble en del jobb, sier Landmark og viser frem gradualesamlingene han har laget. I store, tykke ringpermer har

han organisert musikk for de enkelte dagene i kirkeårets gang, for hvert av de tre liturgiske årene (år A, B og C). Det er en blanding av fotostatkopier og håndskrevne noter, og arkene er preget av mange års bruk. – En kjempjobb, sier jeg. Landmark ser ned og smiler. – Ja, svarer han. – Dette må de nye kirkemusikerne være takknemlige for, fortsetter jeg. Det er godt utgangspunkt for eget virke. – Det tror jeg, svarer han mens han smiler og ser ned på ny. Landmark er nå i gang med å renskrive og scanne alle permene. Det er en skatt han gir videre.

Landmark har også komponert selv. Blant annet Ansgarmessen, som brukes i St. Olav. – Jeg tok det som en utfordring å lage et alternativ som er en gjennomført norsk messe. Ansgar var Nordens apostel, og han virket i Sverige, selv om han opprinnelig var fra Bremen. Han er avbildet i et av St. Olavs glassmalerier. Messen har et stilpreg som peker mot middelalderen og nordiske folketoner. Jeg tenkte den skulle være enkel å lære seg, og teksten skulle kunne deklameres greit. Den skulle være slitesterk, lett å synge, og ikke gå for høyt eller for lavt, så den kan synges av vanlig menighet og vanlig kor.

– Hva er kirkemusikk og hva definerer den? spør jeg. – Det er musikken som hører hjemme i messen og som uttrykker messen, i snever forstand, svarer han og fortsetter med et retorisk spørsmål: – Er kirkemusikk det samme som musikk i kirken? Her er vi inne i en hengemyr av tradisjoner og miljøer. Det er en vanskelig grense mellom hva som er kirkemusikk og ikke, og dette er like mye et filosofisk spørsmål. Sier vi «musikk som brukes i messen», havner vi fort i nyttetenkning. «Sier vi kirkemusikk, mener vi samtidig liturgi. Og sier vi liturgi, mener vi også kirkemusikk,» sa pastor Hans Buvarp, sitert av Ove Kr. Sundberg i hans bok Musikk og Liturgi. Boken har luthersk perspektiv, men den er meget god og kan anbefales. Bach, med sin teologiske innsikt og sitt musikalske mesterskap, definerte kirkemusikk som musikk til Guds ære og sjelens rekreasjon. Dette utsagnet underskriver jeg, sier Landmark.

– Vi må hente kirkemusikken inn i den sammenhengen den skal være. Den uttrykker menighetens felles bønn,

Ved orgelet i Peterskirken 14. oktober 2013. Foto: Mats Tande/Katolsk informasjonstjeneste

lovprisning og gjensvar. Den er noe alle kan ta del i, og det er på vegne av alle at musikken skjer. Dette er kirke-musikkens vesen. Musikk som bidrag til helheten. Vi har et vekselbilde her: menigheten synger hymnene, omkvedene og leddene, og det blir en veksel-sang. Koret eller solisten presenterer aldri en opptreden, men synger, på samme måte som organisten spiller, på vegne av menigheten. Organistens oppgave er å lede, fargelegge og løfte. Ikke å opptre.

– Dette er viktig: det er upassende å klappe etter postludium eller annen musikk i messen. Da flytter man fokus, og da forandres retningen. Messen har en retning oppover mot Kristus, og når man vender oppmerksomheten mot opptreden, går man nedover mot mennesket. I messen går vi fremover mot Kristus i taberna-klet, og i kirkerommet likeså. Kristi tilstedeværelse i tabernaklet gjør det katolske kirkerommet grunnleggende annerledes. Et kriterium for liturgisk musikk må være at den ikke er så utydelig at den bare refererer til seg selv. Den må peke utover seg selv. Den må peke videre mot Gud.

– Å komme til Dkk som kirkemusiker var en velsignelse, fordi kirken ser på

liturgi og liturgiske tradisjoner som en ressurs og en rikdom. I Dnk har jeg opplevd at man ser på liturgien som et problem, noe man angriper og må forandre på. Det var status for en musiker i Dnk hvor mange konserter som ble holdt, og hva man kunne vise til av aktivitet. Det betød mindre hvor god en musiker var på det liturgiske.

Dkk holder liturgien i hevd fordi den er kirkens offentlige bønn. Liturgien er en så viktig del av uken og dags-rytmen, så man forenkler ikke noe av det. Dette får konsekvenser for hva du velger av musikk og hvordan den frem-føres, og for synet på kirkerommet, messen og liturgien.

– Helheten. Alle må vi ha den klart foran oss. Vi må ha en ydmykhet.

– Den katolske kirke er ikke beskyttet mot ukultur. I Madrid var jeg i en messe der det ble brukt musikk fra en CD-spiller under kommunionen. Denne hermetiske musikken reduserer det som skulle være menighetens lov og takk, til en lydkulisse. Du trenger det menneskelige.

– Dessuten bør det alltid være gratis inngang til en kirke. Betaling

reduserer kirken til et kulturhus. Det gjør også måten konserter foregår på, uten respekt for kirkerommet.

– Hvordan bør Dkk i Norge forholde seg til den flerkulturelle kirkemusikken? spør jeg avslutningsvis. – Å høre vietnamesere syngende er gripende, og det ideelle hadde vært at alle hadde sin kantor som behersket sin tradisjon, og som kunne lede og få det beste frem. En norskutdannet vil ikke kunne klare dette.

– Hva med kirkemusikkens fremtid? spør jeg så. – Vi må få flere organister og kantorer med musikalske kvalifikasjoner inn i menigheten, sier Landmark. Når kirken ikke har dette, må vi være glad for dem som gjør tjeneste, men hvis det bare er basert på frivillighet, så er det mye som rakner. Frivillighet må ikke bli normen. Vår rike tradisjon kan lett bli overkjørt av mye nytt av vekslende kvalitet. Gregorianske messer må ikke glemmes, og jeg håper vi opprettholder mest mulig av norske og kontinentale hymnetradisjoner. Dette må forvaltes. Vi må verne om vår rike, europeiske, katolske musikkarv. Og vi må aldri miste messens retning.

Administrasjonssjef i Oslo katolske bispedømme

Siden 1. mars, 2015 har Lisa Wade blitt innsatt som fungerende administrasjonssjef i Oslo katolske bispedømme. Wade ble født i 1964 i Berkeley, California,

men er oppvokst i Bergen. Hun er utdannet cand.mag. (idehistorie) fra Universitetet i Oslo i 1992. Hun har vært aktiv i katolsk ungdomsarbeid i Bergen på 1970-tallet, og i nyere tid vært på menighetsrådet til St. Olav domkirke, Oslo. Hun har tidligere jobbet for McKinsey & Co og har siden vært en selvstendig konsulent innenfor organisasjonsutvikling.

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo)*

P. Jeyanthan Pachchek OMI

En forsinket velkommen til p. Jeyanthan Pachchek som ankom Norge 4 desember 2014 for å arbeide på den tamilske sjelesorgen i Oslo katolske bispedømme. P. Pachchek, født i 1970 i Sri Lanka er utdannet lærer. Diakonviet den 11. april 1999 i Roma av erkebiskop Marcello Zago OMI. I 2000 ble han presteviet i Mannar av biskop Rayappu Joseph av Mannar.

P. Pachchek snakker tamil, engelsk og italiensk.

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo)*

P. Erik Varden OCSO ny abbed i Mount St. Bernard

Den norske cistercienserpateren Erik Varden ble i april 2015 valgt til abbed for sitt kloster Mount St. Bernard i England. Varden ble opptatt i den katolske

kirkes fulle fellesskap i 1993 av biskop Bernt Eidsvig, på den tiden novise mester i Klosterneuburg. Såvidt katolske informasjonstjenesten kjenner til blir han den første «norske» abbed siden reformasjonen. Hans konsekrasjon vil formodentlig finne sted i mai.

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo)*

Velkommen til prestevielse av Tao Nguyen

Diakon Tao Nguyen blir presteviet lørdag den 20. juni klokken 13.00 i St. Johannes menighet, Bredtvetveien 12, Oslo. Etter messen vil det være en liten mottagelse åpen for alle. Nguyen ble diakonviet i St. Olav domkirke den 23. august 2014 av biskop Bernt Eidsvig Can. Reg.

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo)*

Sr. Merete-Maria OP ny priorinne i Langeac

Norske dominikanerinnen sr. Merete-Maria av Eukaristien ble i april, 2015 valgt til priorinne i klosteret Monastère sainte Catherine de Sienne i Langeac, Frankrike. Tidligere har hun også vært visepriorinne og priorinne i Monastère saint Dominique i Dax.

To dominikanere har tatt permisjon

- p. Joseph Mulvin O.P. har tatt studiepermisjon i Roma fra 01.12.14 til 15.09.15.

- p. Jon Atle Wetaas O.P. har tatt studiepermisjon samt sabbat i Frankrike fra 14.01.15 til 07.09.15.

Farvel til Br. Cyril Ampe

Br. Cyril Ampe OCSO flyttet tilbake til Frankrike 27. november, 2014. Br. Ampe, født i 1927 og gav sine første løfter hos cistercienserne i 1960. Bror Cyril er kjent for å være en av de fire brødrene som grunnla klosteret på Munkeby, Trøndelag i 2009.

Nytt om Missionaries of Charity

Det har vært mye nytt i kommuniteten i Bergen. Sr. Kefas M.C. som har vært priorinne siden 2008 flyttet til Rotterdam den 12. desember 2014. Den nye priorinnen er polskfødte sr. Maja.

Videre fikk kommuniteten en nykommer i desember, sr. Lucja Cristo som ble født i Polen 1980 og avla sine første ordensløfter i 2010. Til slutt, så har sr. Zelig Therese flyttet til Munchen, den 29. desember, 2014.

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo)*

OSLO KATOLSKKE BISPEDØMME

P. Torbjørn Olsen - biskoppelig vikar for pastoralt arbeide og innvandrersjelesorgen

I september 2014 ble Mgr. Torbjørn Olsen utnevnt til konstituert biskoppelig vikar for innvandrersjelesorgen i Oslo katolske bispedømme etter at p.

Wiech SS.CC tok sabbatsår. Nylig har også p. Wiech frasagt seg embedet. I tillegg skal lederen for pastoralavdelingen Maria Sammut på barselpermisjon fra mai 2015. Biskop Bernt Eidsvig Can.Reg. av Oslo har derfor utnevnt mgr. Olsen til biskoppelig vikar for både pastoralt arbeide og for Innvandrersjelesorgen. Utnevnelsen gjelder i fem år fra 27. april 2015, trosbekjennelse og troskapsed ble avlagt samme dag i biskopens kapell.

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo)*

Innsettelse av p. Roldan

En forsinket gratulasjon til p. Juan Carlos Roldan som ble utnevnt til kapellan i St. Svithun menighet (Stavanger) i september 2014. P. Roldan ble

født i 1955 i Tyskland, men vokste opp i Buenos Aires. Han ble presteviet i 1982 i Morón av biskop Justo Laguna. Han har tidligere hatt korte opphold i Norge, men fom. september 2014 blir han i Norge for en treårsperiode. Han vil ha særskilt ansvar for sjelesorg for spansktalesende i St. Svithun og St. Paul menighet i Bergen.

♦ *Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo)*

In memoriam

Sr. Ruth Johanna Gerardina van der Zande

Født: Den 16. april 1921 i Hillegom, Nederland

Død: Den 6. februar 2015 i Maastricht

Begravet: Den 12. februar 2015 i Ryckholt

Vi har tatt avskjed med søster Ruth, og er takknemlige for at Gud har tatt henne til seg.

Hun ble født midt i de hollandske tulipanområder. Hennes karakter – «gjør det du skal gjøre, med sterk vilje» – ble dannet, eller bedre sagt utviklet, i en stor familie med ni barn. Moren var hennes forbilde: Ikke klag, men fortsett. En sterk kvinne!

Da søster Ruth var 24 år, trådte hun inn i et kloster i Maastricht, hos St. Carolus Borromeussøstrene. Hun fant sitt kall i kongregasjonen ånd og stifterinnens spiritualitet. I dette fellesskapet kunne hun gjøre det som sto i hennes program. Det fikk hun mulighet til da hun ble sendt til Norge. Norge, selve landet og især dets beboere, hadde hun til siste dag i sitt hjerte. Etter å ha bodd i en kommunitet både på Hamar og i Ålesund, bodde hun 18 år alene i Ålesund, hvor hun pleiet syke i hjemmene deres og tok seg av ensomme mennesker. Hun talte med folk om sin tro, og var nær alle som hadde bruk for henne.

Hun var dypt forankret i sin tro. Troen var hennes drivkraft som hun ikke skjulte, og som derved ble til vidnesbyrd for mange. Hun engasjerte seg sterkt i samfunnsnyttig arbeid, og gjorde det for Kristus. I den katolske menighet tok hun stort ansvar og hadde godt samarbeid med prestene.

I 1990 flyttet hun av helsemessige grunner til Nederland. Etter noen års tjeneste i Hilversum, flyttet hun til Moderhuset i Maastricht. Hennes siste år i Moderhuset hadde hun støtte i medsøstrenes fellesskap både i bønn, eukaristifeiringen og det gode samvær.

Frelst fra sine store smerter er hun nå hos Ham, som hun livet igjennom har tjent og har hatt sin fulle tillit til. Vi vil savne henne, og minnes henne som den sterke kvinne hun var.

Kjære søster Ruth, takk for alt! Hvil i Guds fred!

St. Carolus Borromeussøstrene i Maastricht

In memoriam

Sr. Crescentia Becking
(1919-2014)
Begravet på Grefsen kirkegård

Søster Crescentia Becking ble født 1.12.1919 i Bocholt/Westfalen, Tyskland. Hun begynte sitt postulat hos St. Josephsøstrene i Albachten i 1945 og avla sine første løfter i 1948 og sine evige løfter i 1951 i St. Joseph kapell, St. Joseph Institutt. Fra 1949 til 1971 var hun på St. Josephs Hospital i Fredrikstad og hadde ansvar for vaskeriet, deretter kom hun til Vor Frue Villa og 91

til St. Joseph Institutt hvor hun hadde diverse oppgaver. Fra 1991-2002 arbeidet hun på St. Joseph Retrettsenter og hørte til det administrative praktiske team sammen med sr. Franziska og sr. Christa. I 2002 flyttet hun til kommuniteten på St. Josephsøstrenes Hjem på Grefsen og kom i 2012 på vår pleieavdeling.

Mange retrettanter og besøkende husker sr. Crescentia fra St. Joseph retrettsenter hvor hun og Sr. Franziska arbeidet i eplehagen. Ja, ut i naturen blant blomster og trær trivdes de begge best. Med arbeidet i hagen fortsatte hun også på Grefsen inntil høy alder. Sr. Crescentia var en meget jordnær, praktisk og målbevisst søster. Hun tenkte lite på seg selv, men brukte sine krefter i tjeneste for andre. Sr. Crescentia var kjent for å leve litt i det skjulte. Men den som kom i kontakt med henne, skjønnte snart at hun fulgte med i Kirke og samfunn. Hun var en person som var glad i å lese og likte å fordype seg i stoffet og å grunne over det. Hun var eksemplarisk og trofast med i bønn og likte å dele fra sitt åndelige liv levd i tro og dybde.

Hun brukte ikke mange store ord, men hadde gullkorn som kommuniteten og gjester høstet godt av. Det hun sa, det sto hun for. Hun var alltid parat og observant og så hva som måtte gjøres. Av og til hadde hun utført oppgavene, før vi andre kom i gang. Da hennes fysiske krefter ble mindre, var hun ivrig med i hobbystuen og hennes gimpete skjerf og sjal ble fine julegaver på julebasaren vår, til inntekt for fattige og nødlidende. Trofast, arbeidsom og tjenestevillig er vel ord som passer for sr. Crescentia. Våre unge søstre var alle glade i henne, hun hadde humoristisk sans og kunne være kjapp i replikkene. Da hun kom på sykeavdelingen gikk hun rundt, besøkte de syke og spilte gjerne kinasjakk. Enda i høy alder hadde hun som mål ikke å bli til en byrde for andre, derfor trimmet hun hardt for å klare seg mest mulig selv. Vi takker henne for alt hun har vært og gjort for enhver av oss! Hun ble 95 år og var den eldste i vår provins. Måtte hun hvile i Guds fred!

St. Josephsøstrene

In memoriam

Sr. Ottilie Fleerkortte
(1925-2015)

Begravet på Grefsen kirkegård

«Jeg er oppstandelse og livet. Den som tror på meg, skal leve, om han enn er død!»

(Joh 11,25)

Sr. Ottilie inntrådte med 23 år som postulant i Albachten, Tyskland. Hun

var som novise på Vor Frue Villa og i 2. novisiat-år på St. Joseph Institutt. Hun avla sine årlige løfter 1950 og sine evige løfter 1954. Hun arbeidet på kjøkkenet nesten hele sitt liv og tok statens kjøkkensjefs skole i 1965 og ekstra kurs som sykehuskjøkkensjef i 1975.

Fra 1950-1963 var hun på Vor Frue Hospital, fra 1963 til 1977 på St. Josephs Hospital i Porsgrunn, så flyttet hun til Grefsen og etter 8 år kom hun tilbake til Porsgrunn til kommuniteten der. I 1992 kom hun tilbake til Grefsen og var der først på kjøkkenet og de siste årene på vår sykeavdeling.

Alle vil vi huske sr. Ottilie som en utmerket kokke som kunne få til vel smakende retter.

Ingen ting var for mye for henne, alltid parat til å hjelpe og til å gjøre en helhjertet innsats.

Hun var en søster som fikk lett kontakt med både eldre og yngre. Hun kjente mange mennesker i menigheten og

folk anbetrodde henne sine store bønne intensjoner. Hun var enkel og like til, og veldig trofast i sin bønn. Hun deltok også i et kurs i teologi på Regina Mundi i Roma, en liten sabbatstid. Hennes kjødelige bror var fransiskaner og har vært misjonær i Afrika. Hun kom fra en barnerik katolsk familie, som måtte flykte under krigen og det var harde år for henne og hele familien. Hun lærte tidlig å leve sparsommelig, men var alltid raus med sin neste.

I sin alderdom da hukommelsen sviktet, mistet hun ikke sitt glade sinn og ønsket alltid alle velkommen inn i sykestuen. Da hun enda var sprek likte hun å besøke og oppmuntre våre syke på sykeavdelingen med sitt gode smil og var veldig avholdt av personalet. Sr. Ottilie ble nesten 90 år. Vi takker henne for hennes innsats, alt hun var og gjorde for sine medsøstre og for hele Kirken. Måtte hun hvile i Guds store barmhjertighet og fred!

St. Josephsøstre

In memoriam

Magnus Erik Pettersen
(1923-2014)

På vegne av Tromsø stift vil jeg uttrykke hele vårt bispedømmes deltagelse ved Magnus Erik Pettersens bortgang søndag 23. november og begravelse mandag 1. desember.

Magnus Pettersen konverterte til Den katolske kirke 16. november 1952.

På den tid var det ingen katolsk kirke eller menighet i Ofoten, og antallet katolikker i området var forsvinnende lite. Man hørte

til St. Sunniva menighet i Harstad. Det var den store tilstrømmingen av tyske fagarbeidere til lasteanleggene ved LKAB som gav støtet til at en katolsk kirke ble reist i Narvik. I 1972 fikk byen egen katolsk prest og leide i en del år den svenske sjømannskirken. I 1976 ble Kristus Konge-kirken vigslet og i 1988 ble området skilt ut som egen katolsk menighet. I hele denne prosess var Cornelia og Magnus Pettersen meget aktivt engasjert.

I tillegg hørte Pettersens til de ivrigste deltagere i alle sider ved det katolske kirkeliv gjennom en årrekke, Magnus bl.a. som menighetsrådsleder og organist gjennom lange perioder.

Når det oppstod behov for trykksaker om lokal katolsk historie, var det selvfølgelig Magnus Pettersen som gikk inn med all sin profesjonelle kompetanse og iver. Men bidragene stoppet ikke der. I den kateketiske opplæring av barna savnet han brukbare læremidler. Det endte med at han like godt skrev sin egen lille katolske «katekisme» for barn, med spørsmål og svar. Han uttalte flere ganger at det kanskje hadde vært det mest givende skrivearbeid.

Oppmerksomheten rundt Cornelia og Magnus Pettersen nådde langt ut over lokalsamfunnets grenser. I 2006 mottok han kongens fortjenestemedalje i sølv. I 2009 fulgte Ballangen kommune opp med å gi ekteparet sin hedersbevisning, og i 2011 var det pave Benedikt XVI som hedret Pettersens ved å tildele dem æreskorset PRO ECCLESIA ET PONTIFICE [FOR PAVEN OG KIRKEN], «innstiftet for foretreffelig innsats og særlig oppsøksvekkende engasjement». Æreskorset var blitt innstiftet av pave Leo XIII til hans gulljubileum som prest i 1888 og opprinnelig ment for dem som hadde hjulpet til med jubileumsfeiringen. Siden deles den ut til spesielt fortjente legfolk og geistlige. I Nord-Norge er den for utenom til Pettersens bare utdelt et par ganger.

Tromsø stift/Den katolske kirke i Nord-Norge har ved Magnus Pettersens bortgang mistet et av sine gamle, store og viktige medlemmer. Vi fortsetter å be for hans sjel: Herre, gi ham den evige hvile, og la det evige lys skinne for ham.

For biskop Berislav Grgic p. Sigurd Markusen, generalvikar

Sjakkbølge på St. Eystein skole

Av Runar Lillebjerka

Vaitian får noen trøstende ord fra Lahlum, mens Per Fredrik beundrer sin nyervervede gal.

Fredag 17. april kom Hans Olav Lahlum surfende inn på en sjakkbølge som har herjet

St. Eystein skole i Bodø i hele 16 uker. I halvannen time spilte han simultansjakk mot åtte elever, og avsluttet dagen med å kommentere finalepartiet mellom Vaitian Leander Marianayagam og Per Fredrik Holand.

Nesten halvparten av alle elevene på St. Eystein har deltatt i årets sjakklige. Hele 32 deltakere fordelt på små-, mellom-, og ungdomstrinnet. I tillegg til elevene deltok også tre lærere. Ligaen startet opp i høst med gruppespill. De to beste i hver gruppe gikk videre til sluttspillet.

Etter intens spilling i høst var det bare åtte spillere igjen. Kun en lærer hang fremdeles med.

- Det ble to tøffe kamper, og det var så vidt jeg dro seieren i land. Leonard er en tøff spiller, og tenker gjennom hvert trekk han gjør. Begge kampene ble avgjort i «end game», sluttfasen av spillet,

der de fleste brikkene er eliminert. Jeg var heldig i første parti, det kunne gått begge veier, sier en lettet lærer.

Lærerne danket ut

I semifinalen ble endelig den siste læreren danket ut. Per Fredrik i niende klasse sørget for det, med overlegene 2-0. I den andre semifinalen vant Vaitian knepent over Ola, med en seier og et remis.

Gav «handicap»

Det normale i simultansjakk er at alle motstanderne spiller med sorte brikker. Etter en kjapp vurdering av

slagmarken, gav Lahlum de yngste spillerne, samt Aksel Søttar fra niende klasse, det han kaller et «handicap». De fikk spille med hvite brikker.

Planen var å spille i en time, men Aksel og Knut Helge (øverst til venstre i bildet) holdt stand i nesten halvannen time.

Bør stille lag i NM.

– Det er flere dyktige spillere blant elevene, men Aksel utmerker seg. Han spiller på internasjonalt nivå. Det generelle nivået blant de eldste spillerne er absolutt godt nok til å stille et firer-lag i NM i aldersbestemt klasse, sier Lahlum under oppsummeringen av spillet.

Elevene nikker beskjedent, tydelig kry over sine prestasjoner.

– Som å få uventet besøk av svigermor.

Etter simultansjakken tok Lahlum seg god tid til å analysere finalepartiet mellom Per Fredrik og Vaitian. Per Fredrik gjør et overraskende bonde-trekk. Lahlum karakteriserer trekket som et uventet besøk av svigermor.

– Tidvis god spilling av begge, men på slutten er begge sterkt preget av at tiden renner ut. Det kunne gått begge veier, sier en engasjert mester.

Blir valgfag til neste år

Lahlum mener at sjakk som skolefag er en glimrende tanke, men det bør ikke være obligatorisk. Det vil alltid være en del elever som ikke har, eller vil utvikle, interesse for spillet. Det blir galt å tvinge disse til å spille et spill de ikke liker. Det bør heller være et valgfag.

– Det blir et valgfag på ungdomstrinnet til neste år, og jeg tror det blir en stor klasse, bekrefter teamleder Eirik Bergli.

Lahlum forteller hvordan han vil ha det

Lahlum kommenterer finalepartiet. Aksel Søttar er lytter øre.

Sander Elias Heim og Susannah Abigale Bye får innføring i regler

Be, og støtt Caritas' arbeid for ofrene i Nepal, og for flyktningene i Middelhavet

Kjære troende, kjære søstre og brødre i Kristus,

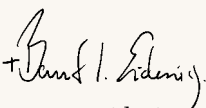
de siste ukene har vi vært vitne til flere store tragedier.

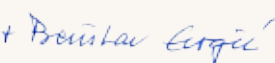
Først har vi på nytt blitt minnet på den tragedien som konstant utspiller seg i Middelhavet, der mennesker, desperate etter å komme seg vekk fra terror, krig og fattigdom blir tvunget ut på en farefull reise. En reise som koster altfor mange liv. Disse menneskene som legger ut på flukt, er våre brødre og søstre og vi har alle en forpliktelse til å vise solidaritet, i tanker, ord og gjerninger, med alle dem som daglig er på flukt.

Lørdag 25. april ble Nepal rammet av et kraftig jordskjelv. Dette er det største jordskjelvet i landet på over 80 år. Utalige mennesker er rammet, og etterskjelv fører med seg mer frykt og nye skader. Mange har mistet livet, og mange har fått sine liv lagt i ruiner. Frykten for sykdomsutbrudd er stor. Også disse menneskene trenger vår særlige bønn og støtte i den tid de nå går inn i. Som biskoper håper vi at dere som troende står sammen med oss i en felles innsats for dem som trenger det.

Kirken er også kallet til aktivt å arbeide for å lindre lidelse, og å gi hjelp til dem som trenger vår støtte. Caritas, Kirkens egen hjelpeorganisasjon, gjør et omfattende arbeid både i Nepal og for flyktninger i Middelhavet. Vi håper mange har mulighet til å vise raushet og støtte opp om dette arbeidet, og at dere også inkluderer dem som arbeider med disse krisene i deres bønner.

I Kristus,

+ Bernt I. Eidsvig

+ Berislav Grgić

Slik kan du støtte arbeidet:

Nepal:

- Send en SMS med kodeord Caritas til 2090 (200,- pr. SMS)
- Gi en gave på www.caritas.no
- Gi direkte til Caritas' konto: 8200.01.93433 (merk innbetalingen «Nepal»)

Middelhavet:

- Gi en gave på www.caritas.no
- Gi direkte til Caritas' konto: 8200.01.93433 (merk innbetalingen «Middelhavet»)

ST. OLAV

Vi takker!

Per 29. januar er det kommet inn kroner 17 159 i gaver til St. Olav i 2015. Takk til alle!

